

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉHO A FRANCOUZSKÉHO
DĚDICKÉHO PRÁVA A ROZBOR PŘÍSLUŠNÉ FRANCOUZSKÉ
PRÁVNÍ TERMINOLOGIE
S GLOSÁŘEM

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petruš, Ph.D.

Autor práce: Tereza Zíková

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2022

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3. května 2022

Tereza Zíková

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, panu JUDr. Mgr. Ivovi Petřů, Ph.D. za jeho cenné rady, ochotu a odbornou pomoc, kterou mi poskytl.

ANOTACE

Hlavním cílem této bakalářské práce je komparativní analýza české a francouzské právní úpravy dědického práva. Druhotným cílem je analýza příslušných právních termínů.

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol, které se následně dělí na dílčí podkapitoly. První kapitola pojednává o české právní úpravě dědického práva. Druhá kapitola se věnuje úpravě dědického práva ve Francii a ve třetí kapitole následuje komparace české a francouzské úpravy dědického práva. Poslední kapitola obsahuje rozbor konkrétní francouzské právní terminologie a její součástí je také francouzsko-český glosář. Práce je zakončena závěrem a resumé ve francouzštině.

ABSTRACT

The main aim of this bachelor thesis is a comparative analysis of the Czech and French legislation on inheritance law. The secondary objective is the analysis of the relevant legal terms. The thesis is divided into four main chapters, which are subsequently divided into subchapters.

The first chapter deals with the Czech legal regulation of inheritance law. The second chapter deals with the regulation of inheritance law in France and the third chapter compares the Czech and French regulation of inheritance law. The last chapter contains an analysis of specific French legal terminology and includes a French-Czech glossary. The thesis ends with a conclusion and a summary in French.

Obsah

ÚVOD.....	1
1 ČESKÁ REPUBLIKA	3
1.1 HISTORIE DĚDICKÉHO PRÁVA V ČECHÁCH.....	3
1.2 ČESKÉ DĚDICKÉ PRÁVO.....	4
1.3 PŘEDPOKLADY DĚDĚNÍ.....	4
1.4 DĚDICKÉ TITULY.....	5
1.5 DĚDICKÁ SMLOUVA.....	5
1.6 ZÁVĚŤ	6
1.6.1 <i>Formy závěti</i>	6
1.6.2 <i>Obsah závěti</i>	6
1.6.3 <i>Zrušení závěti</i>	7
1.7 NEPOMINUTELNÝ DĚDIC A JEHO PRÁVA A OCHRANA.....	7
1.8 DĚDĚNÍ ZE ZÁKONA A DĚDICKÁ POSLOUPNOST.....	8
1.8.1 <i>První dědická třída</i>	8
1.8.2 <i>Druhá dědická třída</i>	9
1.8.3 <i>Třetí dědická třída</i>	9
1.8.4 <i>Čtvrtá, pátá a šestá dědická třída</i>	9
1.9 ODÚMRŤ	9
1.10 PRÁVO NĚKTERÝCH OSOB NA ZAOPATŘENÍ	10
1.11 VYDĚDĚNÍ	10
1.12 DLUHY.....	12
1.13 ODMÍTNUTÍ DĚDICTVÍ	12
2 FRANCIE	13
2.1 HISTORIE DĚDICKÉHO PRÁVA VE FRANCII.....	13
2.2 FRANCOUZSKÉ DĚDICKÉ PRÁVO.....	14
2.3 ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI A PŘEDPOKLADY DĚDĚNÍ	14
2.4 DĚDICKÉ TITULY.....	14
2.5 DĚDICKÁ SMLOUVA VE FRANCII.....	15
2.6 DOVOLENÉ DĚDICKÉ SMLOUVY	15
2.7 ZÁVĚŤ	16
2.7.1 <i>Formy závěti</i>	16
2.7.2 <i>Obsah závěti</i>	17
2.7.3 <i>Zrušení závěti</i>	18
2.8 NEPOMINUTELNÝ DĚDIC	18
2.9 DĚDĚNÍ ZE ZÁKONA A ZÁKONNÉ DĚDICKÉ POSLOUPNOSTI.....	18
2.9.1 <i>První dědická třída</i>	19
2.9.2 <i>Druhá dědická třída</i>	19
2.9.3 <i>Třetí dědická třída</i>	20
2.9.4 <i>Čtvrtá dědická třída</i>	20
2.9.5 <i>Zákonná dědická posloupnost, pokud dědí manžel zůstavitele</i>	21
2.10 VYDĚDĚNÍ	22
2.11 DLUHY.....	23
2.12 ODMÍTNUTÍ DĚDICTVÍ	23
3 KOMPARACE	24
3.1 HISTORICKÝ POHLED	24
3.2 PRÁVNÍ ÚPRAVY A PRAMENY	24
3.3 PŘEDPOKLADY DĚDĚNÍ.....	24
3.4 DĚDICKÉ TITULY.....	25
3.5 DĚDICKÁ SMLOUVA.....	25
3.6 ZÁVĚŤ	25
3.7 DĚDĚNÍ ZE ZÁKONA.....	27
3.8 OTÁZKA DLUHŮ	27

4	ROZBOR PŘÍSLUŠNÉ PRÁVNÍ TERMINOLOGIE	28
4.1	SUBJEKTY DĚDICKÉHO PRÁVA.....	29
4.2	TERMÍNY SPOJENÉ S DĚDICKÝMI TITULY	32
4.3	TERMÍNY SPOJENÉ S PRÁVY NA POZŮSTALOST A PRÁVY DĚDICE	35
4.4	GLOSÁŘ	38
	ZÁVĚR	40
	RÉSUMÉ	42
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	44

Úvod

Předmětem předkládané bakalářské práce je komparace českého a francouzského dědického práva. Dědické právo je právní odvětví, které v průběhu života bude pravděpodobně řešit, nebo již řeší, hodně z nás. Tato tematika mi také z tohoto důvodu přijde zajímavá a užitečná, proto jsem se jí zvolila jako téma své bakalářské práce a na následujících stránkách se jí budu věnovat. Jelikož na Jihočeské univerzitě studuji obor Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod a svůj poslední rok bakalářského studia jsem se rozhodla strávit ve Francii na bretaňské univerzitě, budu se v další části své práce zajímat také o to, jak je tato problematika pojímána francouzským právem.

Každý stát má svůj vlastní právní řád a oba tyto řády prošly jistým historickým vývojem. Právě s ohledem na historický vývoj, jímž mám na mysli například socialistickou éru v druhé polovině 20. století nebo rozdělení České a Slovenské republiky, usuzuji, že česká právní úprava dědického práva bude modernější než francouzská.

Také se domnívám, že tento historický aspekt povede k určitým rozdílům mezi českou a francouzskou legislativou, ale zároveň očekávám, že v základních principech budou obě právní úpravy podobné. Domnívám se, že francouzská úprava je propracovanější, delší a složitější a poskytuje více možností oproti té české. Hlavním úkolem této práce je popsat klíčové rysy obou právních systémů, abych je mohla porovnat a následně potvrdit či naopak vyvrátit svou vyslovenou domněnku o jejich odlišnostech. Druhotným cílem je pak analýza příslušné právní terminologie ve francouzském a českém jazyce. V práci budu proto využívat tři metody. První metoda bude popisná, kterou použiji k vysvětlení základní problematiky, druhou metodou bude metoda srovnávací, která bude využita pro porovnání zmíněných dvou právních úprav, a nakonec použiji metodu lingvistickou. Pro lepší přehlednost bude tato práce rozdělena do kapitol a podkapitol, konkrétněji do čtyřech hlavních kapitol a ty následně do několika podkapitol.

V první kapitole se budu věnovat právní úpravě dědického práva v České republice, nejdříve rozeberu jeho historii a dále se budu věnovat také nejdůležitějším právním pramenům. Následně vysvětlím také další důležité pojmy jako jsou například právní důvody dědění, hierarchie a třídy dědiců a dědická nezpůsobilost.

Druhá kapitola se bude věnovat právní úpravě dědického práva ve Francii. Stejně jako v první kapitole se nejdříve budu věnovat historickému pohledu a následně nejdůležitějším právním pramenům a z důvodu lepší přehlednosti budu následovat a věnovat se, pokud možno, i stejným pojmům, kterým jsem se věnovala v první kapitole.

Ve třetí kapitole bude následovat komparace jednotlivých právních úprav ve studovaných zemích, kde porovnáám a zanalyzuji, zda se dané právní úpravy liší a popřípadě čím. Kapitulu zakončím shrnutím poznatků.

Závěrečná kapitola bude obsahovat rozbor příslušné právní terminologie z oboru dědického práva. Zde se budu snažit o vymezení příslušných právních pojmů, se kterými se v průběhu své práce budu potýkat, a pokud to bude možné, doplním je i o jejich české ekvivalenty.

1 Česká republika

Jak jsem již naznačila v úvodu, předmětem této práce je porovnání právních úprav dvou zemí, České republiky a Francie. Proto, abych mohla toto srovnání provést, si musím nejdříve rozebrat každou z jednotlivých zemí. Tato první kapitola se bude věnovat právní úpravě dědického práva v České republice. Nejdříve se budu věnovat historickému hledisku, kdy krátce představím vývoj dědického práva, který je podle mě klíčový pro celkový obecný přehled této tematiky.

V následujících podkapitolách dále představím, jak dědické právo vzniká, jaké jsou právní důvody dědění a s tím související důležité termíny jako je například závěť, dědická smlouva a dědění ze zákona a v jedné z podkapitol se také budu věnovat nejdůležitějším právním pramenům.

1.1 Historie dědického práva v Čechách

Podle Mgr. Bc. John A. Gealfow sahá historie samotného dědického až do archaických kultur, které ovšem chápaly toto právo jinak než my dnes. Určitý člověk byl vlastníkem, ale jeho majetek přecházel na členy určitého společenství například klanu, rodu nebo sociální jednotky, kde žil, nikoliv na členy rodiny. Pro obecný rozvoj dědického práva byl klíčový vývoj ve starověkém Řecku a Římě a na území českých zemí byl jeho vývoj pozvolný. Zpočátku měli právo dědit pouze šlechtici, později i měšťané.¹ První komplexní úpravou dědického práva byl rakouský obecný občanský zákoník (ABGB), který byl vyhlášen 1. června 1811 patentem císaře Františka I. č. 946 Sb. z. s. s platností pro všechny země Rakouského císařství s výjimkou zemí Uherské koruny.² U nás platil až do vydání středního občanského zákoníku z roku 1950, ale některá ustanovení zůstala v platnosti až do roku 1965 a ABGB výrazně inspiroval vznik nového českého občanského zákoníku.³

¹ Gealfow, A. , John, Hanzl, David. Dědické právo. Dostupné na: https://wiki.iurium.cz/w/D%C4%9Bdick%C3%A9_pr%C3%A1vo [20.3.2022]

² SCHELLE, Karel; TAUCHEN, Jaromír. Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 58. ISBN 9788074181467

³ Legis. Nový občanský zákoník – 1. Dostupné na: <https://www.legis.cz/Clanky/Novy-obcansky-zakonik-2014-1> [20.4.2022]

1.2 České dědické právo

Dědické právo v České republice je upraveno ve třetí hlavě zákona č. 89/2012 Sb., v osmi dílech a § 1475-1720. Tato úprava vychází ze stejných zásad jako úprava ABGB. Dědické právo podle této úpravy je právo na pozůstalost nebo na poměrný díl z ní.⁴ Zabývá se přechodem majetku zesnulého člověka na jiné fyzické či právnické osoby. Zaručuje realizaci dědického práva, a to jak v případě dědění ze závěti (kdy o přechodu vlastnického práva rozhoduje vůle samotného zůstavitele, tj. zůstavitele), tak v případě dědění ze zákona, kdy o přechodu vlastnického práva na jiné osoby rozhoduje zákon vymezením okruhu osob a rozsahu jejich práv k majetku zůstavitele.⁵ Nastává smrtí zůstavitele a je možné se ho vzdát ve vztahu k zůstaviteli ještě před smrtí samotného potenciálního zůstavitele. Nutným předpokladem pro nabytí dědického práva je povinnost přežít zůstavitele, to znamená nezemřít před ním nebo současně s ním.⁶ Znamená to, že vždy a bez ohledu na to, zda se jedná o dědictví ze závěti nebo ze zákona, nabývá dědic majetek zůstavitele až po soudním řízení, ale zpětně k okamžiku smrti zůstavitele.⁷ Základním pilířem pro dědění je ale článek 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, který stanovuje dědické právo ve smyslu subjektivního dědického práva jako jedno ze základních lidských práv.⁸

1.3 Předpoklady dědění

Aby mohlo dojít k převedení dědictví na dědice, musí být splněny základní předpoklady k dědění. Těmito důvody je jako první smrt zůstavitele, která se musí prokázat soudu například úmrtním listem. Pro dědické řízení je zásadní přesné stanovení úmrtí zůstavitele, k tomuto datu se poté stanovuje okruh jeho dědiců. Dalším předpokladem je existence majetku zůstavitele v době jeho smrti, to znamená majetku, který se může stát dědictvím. Dále existence dědice, který dědictví neodmítl, a který je způsobilý dědit. A nakonec právní důvod, kterým je buď zákon,

⁴ Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník. § 1475

⁵ Generální konzulát České republiky v New Yorku. Dědictví v České republice. Dostupné na: https://www.mzv.cz/consulate.newyork/cz/konzularni_a_vizove_informace/dedictvi/index.html [20.4.2022]

⁶ Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník. § 1475

⁷ Generální konzulát České republiky v New Yorku. Dědictví v České republice. Dostupné na: https://www.mzv.cz/consulate.newyork/cz/konzularni_a_vizove_informace/dedictvi/index.html [20.4.2022]

⁸ Listina základních práv a svobod, ústavní zákon č. 2/1993 Sb., podle usnesení předsednictva ČNR, článek 11 odst. 1.

nebo pořízení zůstavitele pro případ smrti, kterým je povolán dědic, čímž může být závěť nebo dědická smlouva.^{9 10}

1.4 Dědické tituly

Podle současného práva existují tři dědické tituly. Jedná se o dědickou smlouvu, závěť a dědění ze zákona. V právním smyslu má největší váhu dědická smlouva, následuje závěť, a nakonec dědictví ze zákona.¹¹

Dědicem nebo odkazovníkem lze nazvat i právnickou osobu, která ještě nevznikla. Taková právnická osoba je oprávněným dědicem nebo odkazovníkem, pokud vznikne do jednoho roku po smrti zůstavitele.¹²

1.5 Dědická smlouva

Dědická smlouva je podle § 1582 pořízení pro případ smrti, kterou zůstavitel povolává druhou smluvní stranu nebo třetí osobu za dědice a druhá strana to přijímá.¹³ Na rozdíl od závěti je dědická smlouva dvoustranným právním jednáním. Tato smlouva musí být uzavřena ve formě notářského zápisu, tedy ve formě veřejné listiny.¹⁴ Pokud tak nebude učiněno, bude se na ni nahlížet jako na závěť.¹⁵ Co se týká právní síly, dědická smlouva je nejsilnějším dědickým titulem. Naše právo ji znalo do roku 1950, ale po tomto roce byla z občanského zákoníku vyloučena.¹⁶

Dědickou smlouvu může podle § 1584 uzavřít pouze zůstavitel, který je zletilý a plně svéprávný. Tuto smlouvu zůstavitel nemůže jednostranně odvolat či zrušit, což dává dědicům vyšší jistotu, že se jednou dědici majetku opravdu stanou. Nicméně tato smlouva zůstavitele nijak neomezuje v nakládání s majetkem během jeho života.¹⁷ Zrušit ji lze opět pouze dvoustranným právním jednáním smluvních stran, opět formou veřejné listiny – notářského zápisu.¹⁸

⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník

¹⁰ Hlavní zásady dědického práva podle NOZ. Dostupné na: <http://clovekpravu.cz/obcansky-zakonik-obcanske-pravo-hmotne-od-112014-1064/dedicke-pravo-1208/zasady-predpoklady-a-dusledky-dedeni-1209> [25.4.2022]

¹¹ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. § 1476

¹² Tamtéž § 1478

¹³ Tamtéž § 1582

¹⁴ Tamtéž § 1582

¹⁵ Nový občanský zákoník. Dědická smlouva. Dostupné na:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/dedicka-smlouva> [20.4.2022]

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. § 1588

¹⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. § 1590

1.6 Závěť

Závěť sepsaná zůstavitelem je dalším důvodem dědění. Podle § 1494 se jedná o odvolatelný jednostranný projev vůle, kterým zůstavitel odkazuje jedné či více osobám alespoň podíl na pozůstalosti, případně odkaz. Závěť má přednost před děděním ze zákona.^{19 20}

1.6.1 Formy závěti

Zůstavitel může závěť učinit vlastní rukou, jež se poté nazývá holografická nebo ji vyhotovit v jiné písemné formě za účasti svědků, které se poté říká závěť alografická nebo také ve formě veřejné listiny. Nově je možná i závěť s úlevami neboli privilegovaná závěť, která nevyžaduje písemnou formu a využívá se v případě, kdy se osoby kvůli nějaké události (válce, katastrofě) nacházejí v situaci ohrožení života a tradiční formy závěti využít nemohou. Nový občanský zákoník uvádí tři druhy privilegované závěti. Závěť ústní před třemi svědky, jejíž platnost je omezená na dva týdny. Závěť zaznamenaná starostou obce, kde se zůstavitel nachází, jejíž platnost je tři měsíce. A konečně závěť pořízená na palubě námořního plavidla, letadla, ve válce před velitelem vojenské jednotky ČR, jejíž platnost je omezená taktéž na tři měsíce.^{21 22}

1.6.2 Obsah závěti

Závěť musí vždy obsahovat přesný den, měsíc a rok, kdy byla podepsána, v opačném případě je neplatná. Stejně tak není možné pořídit společnou závěť více zůstavitelů, například manželů. Vlastnoruční závěť musí být napsána a podepsána vlastní rukou. Ta závěť, která není vlastnoručně sepsána zůstavitelem, jí musí být podepsána vlastní rukou a on musí před dvěma svědky výslovně projevít, že daná listina obsahuje jeho poslední vůli a svědci jí musí taktéž podepsat.

Svědky nemohou být podle § 1539 osoby nezpůsobilé k právním úkonům, osoby neslyšící, nevidomé, němé, ty, které mají podle závěti dědit nebo ty, které neznají jazyk, ve kterém je závěť napsána.^{23 24 25}

¹⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. § 1494

²⁰ Notářská komora. Závěť. Dostupné na: <https://www.nkr.cz/sluzby/dedicke-pravo/zavet> [20.4.2022]

²¹ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. § 1532 - 1549

²² Nový občanský zákoník. Závěť. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/zavet> [20.4.2022]

²³ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. § 1539

Zůstavitel v závěti určí své dědice, případně uvede jejich podíly nebo věci a práva, na které budou mít nárok. Pokud v závěti nejsou určeny podíly dědiců, platí, že jejich podíly budou stejné.²⁶ Zůstavitel však musí zachovat práva nezletilých potomků na povinný zákonný podíl a také zletilých potomků na jejich polovinu. Pokud toto zůstavitel neučiní a jeho potomci nebyli předtím platně vyděděni, je v této části závěť neplatná.²⁷

1.6.3 Zrušení závěti

Právem zůstavitele je podle § 1575 závěť kdykoliv zrušit. Je to možné jejím odvoláním nebo pořízením závěti nové.²⁸

1.7 Nepominutelný dědic a jeho práva a ochrana

Podle § 1642 Nového občanského zákoníku jsou nepominutelnými dědici jen děti zůstavitele, kteří mají nárok na svůj povinný díl. V případě, že nepominutelný dědic nemůže dědit sám, dědí místo něj povinný díl jeho potomci.²⁹

Určení přesné výše podílu vždy záleží na věku nepominutelného dědice. V případě, že je dědic nezletilý, musí získat z dědictví nejméně tolik, kolik činí tři čtvrtiny jeho zákonného podílu. Je-li dědic nezletilý, musí obdržet alespoň tři čtvrtiny svého zákonného dědického podílu. Pokud je již plnoletý, stačí, aby obdržel alespoň čtvrtinu svého zákonného podílu. Nepominutelný dědic má rovněž právo vzdát se svého podílu a odmítnout jej. Zákonný podíl nepominutelného dědice nesmí být zatížen odkazem, příkazem ani žádným jiným způsobem. Tento podíl musí být k volnému užití dědice a zůstavitelova vůle, kterou by takovýto podíl zatížil, nebude brána v úvahu. Zůstavitel může zatížit majetek nepominutelného dědice pouze nad rámec jeho zákonného podílu. Zajímavé je, že pro nepominutelného dědice existuje možnost, aby si vybral, zda si vezme jen svůj nepominutelný podíl nebo si zvolí podíl, na kterém je určité zatížení, tento podíl však může mnohonásobně přesahovat povinný podíl. Pokud si dědic vybere podíl něčím

²⁴ Notářská komora. Závěť. Dostupné na: <https://www.nkcr.cz/sluzby/dedicke-pravo/zavet> [20.4.2022]

²⁵ Nový občanský zákoník. Závěť. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/zavet> [20.4.2022]

²⁶ Generální konzulát České republiky v New Yorku. Dědictví v České republice. Dostupné na: https://www.mzv.cz/consulate.newyork/cz/konzularni_a_vizove_informace/dedictvi/index.html [20.4.2022]

²⁷ Tamtéž

²⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. § 1575

²⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. § 1642

zatížený, nemůže pak požadovat, aby část tohoto podílu byla považována za podíl povinný a zbavit se tak zatížení.³⁰

V případě, že nepominutelný dědic bude například vyděděn zůstavitelem, nemá na svůj nepominutelný podíl nárok. Tento nárok by měl pouze tehdy, pokud by byl vyděděn neplatně a poté by měl právo získat svůj povinný podíl v plném rozsahu. Takové právo má i nepominutelný dědic, který byl zůstavitelem opomenut v závěti, protože o jeho právu na povinný podíl nevěděl.³¹

1.8 Dědění ze zákona a dědická posloupnost

Dědění ze zákona přichází v situaci, kdy člověk z určitého důvodu nechce nebo ani nemůže své věci vyřešit před smrtí.

Základem dědění ze zákona je takzvaná dědická posloupnost, která pomáhá určit, kdo má ze zákona právo dědit po zemřelé osobě. Blízké i vzdálenější osoby zemřelého rozděluje na dědické třídy. V prvních třídách se nachází ti, kteří měli k dané osobě nejbližší, s vyššími třídami se tento okruh lidí postupně rozšiřuje až na vzdálené příbuzné.³²

1.8.1 První dědická třída

Do této dědické třídy patří pouze manžel a děti zůstavitele, kteří se o dědictví dělí rovným dílem. Pokud má zůstavitel manžela a jedno dítě, jeho majetek se dělí na půl.

1.8.2 Druhá dědická třída

Pokud z jakéhokoliv důvodu nedědí zůstavitelovy děti, přichází na řadu tato dědická třída. Nastane-li situace, kdy zůstavitelovy děti nedědí, ať už například z důvodu zřeknutí se dědictví nebo vydědění, bude ve druhé třídě dědit manžel a rodiče zůstavitele, a také osoby, které se zůstavitelem žily ve společné domácnosti nejméně jeden rok před zůstavitelovou smrtí a o tuto domácnost pečovaly nebo byly

³⁰ Wellech, Eliška. Vyznejte se v dědickém řízení - Vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku, Brno : BizBooks, 2014, s. 55, ISBN: 978-80-265-0218-0

³¹ Tamtéž

³² Wellech, Eliška. Vyznejte se v dědickém řízení - Vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku, Brno : BizBooks, 2014 s.52-53. ISBN: 978-80-265-0218-0

odkázány na zůstavitele. Příkladem této situace mohou být například přítel či přítelkyně zůstavitele a jeho nevlastní děti.

V této třídě se dědí stejným dílem jako ve třídě první, avšak s výjimkou manžela zůstavitele, který musí vždy získat nejméně polovinu pozůstalosti.³³

1.8.3 Třetí dědická třída

Z této třetí třídy se dědí v případě, pokud nejsou žádní dědici, kteří by mohli dědit podle druhé třídy. Pak tedy přichází na řadu tato třída, ve které dědí vždy stejným dílem sourozenci zůstavitele a osoby, které žily se zůstavitelem v jedné domácnosti a splňují podmínky k dědění ve druhé dědické třídě. V případě, že sourozenci zemřelého nemohou dědit, dědí rovným dílem jejich děti.³⁴

1.8.4 Čtvrtá, pátá a šestá dědická třída

V případě, že neexistuje nikdo, kdo by mohl dědit podle třídy třetí, dědí stejným dílem prarodiče zůstavitele.

Jestliže se nenajdou dědici ani ve čtvrté dědické třídě, dědí prarodiče rodičů zůstavitele, tedy zůstavitelovi praprarodiče.

Pokud nastane situace, že ani v páté třídě se nenajde nikdo, kdo by dědil, budou dědit děti dětí sourozenců zůstavitele a děti prarodičů zůstavitele, případně jejich děti.³⁵

1.9 Odúmrť

I přes to, že v průběhu let oproti dřívější právní úpravě došlo k velkému rozšíření dědických tříd, je stále možné, že nastane situace, kdy se nikdo z těchto lidí dědicem nestane. Právě v tomto případě se stává dědicem stát a tomuto dědictví říkáme odúmrť. Na rozdíl od ostatních zákonných dědiců má stát nevýhodu, že nemůže dědictví odmítnout, protože je posledním, na koho v dlouhé řadě dědiců pozůstalost přejde. Odmítnout nemůže ani v tom případě, že dluhy zůstavitele jsou

³³ Tamtéž, s. 54.

³⁴ Tamtéž

³⁵ Wellech, Eliška. Vyznejte se v dědickém řízení - Vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku, Brno: BizBooks, 2014, s. 54. ISBN: 978-80-265-0218-0

mnohonásobně větší než jeho majetek, což bývá nejčastější příčinou, proč ostatní zákonní dědici dědictví odmítnou.³⁶

1.10 Právo některých osob na zaopatření

Smrt blízkého člověka vede mimo jiné i k obavám o to, jak se rodina bez něj dokáže uživit. Aby se předešlo situacím, kdy se příbuzní zemřelého ocitnou zcela bez prostředků, přináší zákon právo na zaopatření pro vymezený okruh osob kolem zemřelého. Tyto osoby se zůstavitelem pojil blízký vztah, ale z nějakého důvodu na povinný díl nemají právo (mohli být například vydědění nebo nejsou opominutelnými dědici). Právo na zaopatření mají v první řadě zůstavitelovy děti, pokud jako nepominutelní dědicové nemají právo na povinný díl a nedědí místo nich jejich potomci. Ti mají nárok na nutnou výživu, pokud se nejsou schopni uživit sami.

Dále je to také manžel zůstavitele, pokud s ním žil v jedné domácnosti, který má právo na slušnou výživu z pozůstalosti po dobu šesti týdnů po smrti zůstavitele.

Zůstavitelovi rodiče mají také nárok na nutné zaopatření, pokud se nejsou schopni žít sami a nedostává se jim jiného zaopatření, a dále také osoby, které požívaly do smrti zůstavitele bezplatné zaopatření v jeho domácnosti, jako například partner nebo zůstavitelovy nevlastní děti, kteří mají nárok na stejné zaopatření ještě tři týdny po smrti zůstavitele.³⁷

1.11 Vydědění

Existuje možnost vydědění potomka, a to v takzvané listině o vydědění, která způsobuje jeho vyloučení z dědění po zůstaviteli a on tak nenabývá práva na dědění a nenastupuje po smrti zůstavitele do jeho povinností, jelikož ztrácí právo na svůj podíl, který mu byl zákonem stanoven. Vyděděním tak tato osoba ztrácí postavení nepominutelného dědice. Podle Občanského zákoníku musí být v této listině, který ji přejmenoval na prohlášení o vydědění, uveden alespoň jeden ze čtyř zákonem stanovených důvodů k vydědění.³⁸

Dle § 469a odst. 3 Občanského zákoníku může zůstavitel vydědit potomka, pokud tento potomek neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc ve stáří,

³⁶ Tamtéž, s. 54

³⁷ Tamtéž, s.57-58

³⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. § 1646

v nemoci nebo dalších závažných případech. Pokud potomek o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by jakožto potomek projevovat měl. Pokud vede potomek trvale nezřízený život nebo pokud byl tento potomek odsouzený pro úmyslný čin k trestu odnětí svobody nejméně na jeden rok. Nový občanský zákoník pak tyto důvody přejímá a upravuje. Dle § 1646 NOZ zůstavitel může vydědit nepominutelného dědice, který mu neposkytl potřebnou pomoc v nouzi, který o něj neprojevuje opravdový zájem, který byl odsouzen za trestný čin spáchaný za okolností, které svědčí o jeho zvrhlé povaze, nebo který vede trvale nezřízený život.³⁹ ⁴⁰ Zůstavitel může navíc vydědit i nepominutelného dědice, jenž je nezpůsobilý dědit, nebo který je natolik marnotratný nebo zadlužený, že je zde hrozba toho, že by pro jeho potomky nezachoval povinný díl.⁴¹

Prohlášení o vydědění lze, stejně jako je to možné u závěti, sepsat vlastní rukou nebo ve formě notářského zápisu a nemusí bezpodmínečně obsahovat důvody, které k vydědění vedly. Pokud vyděděný s důvody zůstavitele nesouhlasí, může podat žalobu a v rámci soudního řízení důvody k vydědění zpochybnit. Pokud důvody uvedené nejsou, je vyděděný ve snazší pozici, protože pro ostatní pozůstalé může být prokázání platných důvodů značně složité. Proto je vždy lepší důvody do prohlášení o vydědění uvést.⁴²

1.12 Dluhy

Nová úprava dědického práva přináší dědicům však odpovědnost za všechny zůstavitelovy dluhy. V minulosti dědic odpovídal pouze za dluhy do výše svého dědictví. Této povinnosti se nejde vyhnout ani jako nepominutelný dědic, dokonce ani tak, že by dědic odmítnul dědictví na základě zákona či dědické smlouvy a počkal, až se najde jiný dědic a poté teprve začal požadovat svůj povinný podíl, protože ví, že

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ Nový občanský zákoník, Vydědění. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/vydedeni> [21.4.2022]

⁴¹ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. § 1647

⁴² Tamtéž § 1649

dědický podíl nesmí být v takovém případě zatížen dluhy. V případě, že je dědictví z jakéhokoli důvodu už jednou odmítnuto, osoba již nemá nárok získat nic.^{43 44}

1.13 Odmítnutí dědictví

Každý člověk má právo na to, dědictví odmítnout. Jak jsem již zmínila výše, dědí se totiž veškerý majetek zůstavitele včetně jeho dluhů, které tím pádem dědic přejímá a musí je platit. Odmítnutí dědictví může být učiněno ústně před soudem nebo písemným prohlášením, který dědic soudu zašle. Dědictví je možné odmítnout jen do 1 měsíce ode dne, kdy soud vyrozuměl dědice o právu dědictví odmítnout a jeho následcích, ale tato lhůta může být prodloužena, pokud jsou udány důležité důvody. Pokud však dal dědic svým počínáním, například užíváním majetku nebo hrazením závazků, najevo, že dědictví neodmítá, nemůže tak učinit ani přesto, že mu ještě neuplynula lhůta jednoho měsíce.^{45 46}

Ten, kdo se dopustil úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho dětem, rodičům nebo manželu nebo se dopustil zavrženíhodného jednání proti projevu poslední vůle, není způsobilý se stát dědicem. Dědit může jen v případě, že mu zůstavitel tento čin odpustil.^{47 48}

⁴³ Generální konzulát České republiky v New Yorku. Dědictví v České republice. Dostupné na: https://www.mzv.cz/consulate.newyork/cz/konzularni_a_vizove_informace/dedictvi/index.html [20.4.2022]

⁴⁴ Wellech, Eliška. Vyznejte se v dědickém řízení - Vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku, Brno : BizBooks, 2014, s. 59, ISBN: 978-80-265-0218-0

⁴⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. § 1485

⁴⁶ Generální konzulát České republiky v New Yorku. Dědictví v České republice. Dostupné na: https://www.mzv.cz/consulate.newyork/cz/konzularni_a_vizove_informace/dedictvi/index.html [20.4.2022]

⁴⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. § 1481

⁴⁸ Generální konzulát České republiky v New Yorku. Dědictví v České republice. Dostupné na: https://www.mzv.cz/consulate.newyork/cz/konzularni_a_vizove_informace/dedictvi/index.html [20.4.2022]

2 Francie

Tato kapitola bude věnována právní úpravě dědického práva ve Francii. Podobně jako v první kapitole o České republice nejdříve rozeberu historický pohled na problematiku, aby byl lépe vidět vývoj jednotlivých právních úprav. V dalších podkapitolách podrobněji představím, jak dědické právo ve Francii vzniká, funguje a také vysvětlím, jaké existují dědické tituly v tomto právním systému.

2.1 Historie dědického práva ve Francii

Ve Francii se před Velkou revolucí soukromé právo nacházelo mimo oblast působnosti královského zákonodárství a mělo charakter obyčejového práva, které se vyznačovalo silným partikularismem⁴⁹, to znamená prosazováním dílčích zájmu před zájmy celku.⁵⁰

Od prvních let po revoluci se ozývalo volání po kodifikaci soukromého práva. Nový zákoník měl vzniknout jako výsledek kompromisu a smíru mezi dědictvím království a právními zásadami vyhlášenými revolucí. Pouze takto vytvořený zákoník byl přijatelný pro většinu francouzského národa. V roce 1800 Napoleon jmenoval čtyřčlenný výbor složený ze zkušených právníků, aby vypracoval nový kodex. Za Napoleonovy vlády bylo vydáno celkem 5 kodexů a jedním z nich byl právě občanský zákoník *Code civil* z roku 1804.⁵¹

Nejpozitivnějším aspektem kodifikace bylo začlenění moderních zásad a institutů, které položily základy moderního právního systému. Zákoník se vyznačuje také jasností, přesností a vysokou estetickou úrovní jazyka a patří mezi nejvýznamnější kodifikace občanského práva na světě. Používal se i v mnoha dalších zemích pod francouzským vlivem. Jeho vliv se však nevztahoval na německé země, které nakonec vydaly vlastní kodifikace občanského práva, německý občanský zákoník BGB z roku 1896 a již zmíněný rakouský občanský zákoník ABGB z roku 1811.⁵²

⁴⁹ JUDr. Petra Jánošíková, Ph.D., JUDr. Vilém Knoll, Ph.D., JUDr. Marek Starý, Ph.D., Napoleonská éra a kodifikace, 2005, s. 25, Fakulta právnická, Západočeská univerzita v Plzni. Dostupné na: https://www.academia.edu/1494487/Napoleonská_éra_a_kodifikace [20.4.2022]

⁵⁰ Slovník cizích slov. Partikularismus. Dostupné na: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/partikularizmus-partikularismus>

⁵¹ Dadák Michal, Napoleonská kodifikace práva a Code civil. Dostupné na: <http://www.lawportal.cz/napoleonska-kodifikace-prava-a-code-civil/> [20.4.2022]

⁵² Napoleonská kodifikace práva a Code civil, Michal Dadák, 2014. Dostupné na: <http://www.lawportal.cz/napoleonska-kodifikace-prava-a-code-civil/> [20.4.2022]

2.2 Francouzské dědické právo

Dědické právo ve Francii tedy vychází ze základního kamene francouzského soukromého práva, jímž je *Code civil*, který je také známý jako *Code Napoléon*, občanský zákoník, který byl vyhlášen 21. března roku 1804. Dědické právo je jednou z elementárních částí *Code civil* a z této normy vychází a je na ni velmi silně vázáno. Celá koncepce dědického práva je obsažena právě v tomto zákoníku, a to často v podobě, kterou zákoník nabyl již při svém vyhlášení. Samozřejmě v průběhu let docházelo k novelizacím, ale ani ty výrazně nenarušily původní ideje a instituty zákoníku. Podstata dědického práva je tedy zachována tak, jak byla nastavena před více než 200 lety.⁵³

Dědické právo je v *Code civil* zakotveno v třetí knize, jež se ve francouzštině nazývá *Livre III : Des différentes manières dont on acquiert la propriété*, v českém překladu O různých způsobech nabývání vlastnictví, v hlavě první a v hlavě druhé a to zejména v článcích 720 – 1099-1 *Code civil*. Další úprava procesního práva se nachází v *Code de procédure civile* v článcích 1304 – 1384.⁵⁴

2.3 Zahájení řízení o pozůstalosti a předpoklady dědění

Dědické řízení je zahájeno smrtí zůstavitele. Předpokladem dědění je tedy smrt zůstavitele, která se prokazuje úmrtním listem, prohlášením osoby soudem za mrtvou nebo za nepřítomnou. Dalšími předpoklady jsou existence pozůstalosti a způsobilého dědice, jímž je fyzická nebo právnická osoba (v případě dědění ze závěti), a přijetí dědictví.

2.4 Dědické tituly

Co se týká francouzské úpravy dědických titulů, musíme nahlédnout do článku 721 *Code civil*, podle kterého dědit lze na základě zákona, pokud zůstavitel nepřevedl svůj majetek některým z bezúplatných převodů vlastnického práva, to znamená darováním za života nebo závětí (*le testament*). Tyto převody mohou být

⁵³ Šejdl, Jan. "Základní charakteristika dědického práva ve Francii". *Časopis pro právní vědu a praxi* 3:305-311. Dostupné na: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=827498> [20.4.2022]

⁵⁴ Malá, Lenka, Základní rámec hmotného dědického práva ve Francii. Dostupné na https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_168-zakladni-ramec-hmotneho-dedickeho-prava-ve-francii [20.4.2022]

však pouze v rozsahu, který nezasahuje do povinného dílu (*la réserve héréditaire*).⁵⁵ Dědické smlouvy jsou až na výjimky podle článku 722 v *Code civil* zakázány.⁵⁶

2.5 Dědická smlouva ve Francii

Jak jsem již zmínila, ve Francii jsou zakázány dědické smlouvy (*les pactes sur succession future*) a tento odmítavý postoj francouzského práva k dědickým smlouvám můžeme dohledat již v římském právu, které dědické smlouvy z důvodu jejich nemorální povahy zakazovalo, protože panovalo přesvědčení, že z těchto smluv se vyvozuje přání smrti dané osoby a především obava, aby se toto přání následně nezměnilo ve skutek. Do Velké francouzské revoluce však tyto smlouvy povoleny byly, a to za účelem uchování majetku uvnitř rodiny. Po revoluci byly dědické smlouvy znovu zakázány a tento zákaz nezrušily ani reformy z roku 2001 a 2006. Reforma z roku 2006 však značně rozšířila výjimky ze zákona.⁵⁷

Tento zákaz dědických smluv dnes není odůvodňován nemorálností, tak jako v minulosti, ale spíše snahou ochránit budoucího dědice, který dopředu neví, kam sahá rozsah jeho budoucích práv a pod vlivem jiné osoby by se jich mohl například zříct.⁵⁸

Abychom mohli posoudit, zda se jedná o dědickou smlouvu, která je zakázaná, musíme vycházet ze základních prvků dědické smlouvy. Těmi jsou za prvé to, že se musí jednat o smlouvu a za druhé, že tato smlouva se týká pozůstalosti, která ještě nevznikla, protože zůstavitel stále žije.

2.6 Dovolené dědické smlouvy

Od ledna 2007 je ve Francii možné, aby se potenciální dědici předem vzdali svého dědického práva ve prospěch jedné nebo více osob, které mohou, ale nemusí být dědici, například sourozenci nebo jejich potomci. To podle článku 929 *Code civil* rovněž zahrnuje zřeknutí se předem práva na žalobu (*la renonciation anticipée à l'action en réduction*), která se týká poměrného snížení dědictví, a které musí být

⁵⁵ Článek 721 alinéa 1 et 2 *Code civil*

⁵⁶ Malá, Lenka, Základní rámec hmotného dědického práva ve Francii. Dostupné na https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_168-zakladni-ramec-hmotneho-dedickeho-prava-ve-francii

⁵⁷ Grimaldi, Michel. *Droit des successions*. 7e éd. Paris: LexisNexis, 2017. Manuel, s. 283-287. ISBN 978-2-7110-0562-8

⁵⁸ Tamtéž

zaznamenáno ve formální listině sepsané před dvěma notáři a v listině musí být rovněž uvedeni příjemci dědictví.^{59 60}

V rámci mezigeneračního darování mezi žijícími osobami je také možné, že osoba, která má dědit, může místo toho odsouhlasit, že celý podíl nebo jeho část dostanou její potomci.⁶¹

2.7 Závěť

Závěť (*le testament*) je ve francouzském právním systému jedním z hlavních dědických titulů, který je definován jako odvolatelný projev vůle zůstavitele, kterým pro případ své smrti nakládá s veškerým nebo jen částí svého majetku nebo práv.⁶²

Základními podmínkami ve Francii je, že podle článku 901 *Code civil* musí být osoba, která pořizuje závěť, duševně zdravá. Zůstavitel musí být způsobilý k právům a právním úkonům⁶³ a na osoby pod právní ochranou se vztahují zvláštní ustanovení, jako například to, že závěť nemůže pořídít osoba mladší 16 let a dospělé osoby, které mají opatrovníka. Aby to bylo možné i pro tyto osoby, musí k tomu být opatřeno povolení soudce nebo poručenské rady.^{64 65}

2.7.1 Formy závětí

Ve Francii existují celkem čtyři typy závětí. Jedná se o závěť holografní neboli závěť psanou vlastní rukou, notářsky ověřenou závěť, zapečetěnou závěť a závěť mezinárodní.

Závěť psaná vlastní rukou (*le testament olographe*) je pro svou jednoduchost nejvíce využívána i když s sebou nese nevýhodu špatné interpretace či rizika neplatnosti. Aby se tato rizika minimalizovala, často se využívá právě poradenství notáře. Tento typ závěti musí být v celém rozsahu sepsán, datován (musí být uveden přesný den, měsíc a rok) a podepsán vlastní rukou zůstavitele.⁶⁶

⁵⁹ Dědická řízení Francie. Dostupné na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-fr-maximizeMS_EJN-cs.do?member=1 [21.4.2022]

⁶⁰ Článek 929 Code civil

⁶¹ Článek 1078-4 Code civil

⁶² Článek 895 Code civil

⁶³ Článek 902 Code civil

⁶⁴ Článek 476 Code civil

⁶⁵ Dědická řízení Francie. Dostupné na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-fr-maximizeMS_EJN-cs.do?member=1 [21.4.2022]

⁶⁶ Tamtéž

Závěť ve formě veřejné listiny (*le testament authentique*) se vyhotovuje buď před jedním notářem a dvěma svědky nebo před dvěma notáři. Notář zajišťuje dodržení potřebných náležitostí a také následné uschování v centrálním registru posledních vůlí. V obou zmíněných případech ji zůstavitel notářům diktuje a po sepsání je závěť zůstaviteli přečtena. Tuto závěť pak musí zůstavitel podepsat v přítomnosti notáře a dvou svědků a podepsat ji musí i notář a svědci.⁶⁷

Zapečetěná závěť neboli mystická (*le testament mystique*) je sepsána na počítači nebo rukou zůstavitele či jinou osobou, kterou zůstavitel podepíše a závěť je poté, opět za přítomnosti dvou svědků, předána v zapečetěné obálce notáři, který ji vloží do úschovy. Obsah této závěti je znám jen zůstaviteli nebo té osobě, která obsah sepisovala. Tento typ závěti nemůže pořádit zůstavitel, který není schopný nebo neumí číst.^{68 69}

Mezinárodní závěť (*le testament en la forme internationale*) je taková závěť, kterou podle Washingtonské úmluvy ze dne 26. října 1973, kterou Francie ratifikovala, zůstavitel předloží notáři a dvěma svědkům, kteří ji podepíší a závěť je poté připojena k osvědčení vystavenému notářem, který zajistí její uložení.⁷⁰ Tento typ závěti musí být písemný a může být zůstavitelem nebo třetí osobou sepsán v libovolném jazyce.

Privilegované závěti (*les testaments privilégiés*) značí ve Francii ty typy závětí, jež v České republice známe pod pojmem závěti s úlevami, které podléhají zvláštním pravidlům, a které je možné pořádit během výjimečných okolností jako například ozbrojeného konfliktu, epidemie, na izolovaném místě či palubě plavidel. Platnost u těchto závětí trvá pouze určitou dobu a jsou tedy časově omezené.⁷¹

2.7.2 Obsah závěti

Závěť obsahuje ustanovení, která se týkají majetku zůstavitele nebo také ustanovení, která vyjadřují jeho vůli. Tato ustanovení týkající se majetku mohou být formulována pozitivně nebo negativně. Pokud zůstavitel rozhodne, že určitý dědic

⁶⁷ Články 971 – 974 Code civil.

⁶⁸ Dědická řízení Francie. Dostupné na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-fr-maximizeMS_EJN-cs.do?member=1 [21.4.2022]

⁶⁹ Šejdl, Jan. "Základní charakteristika dědického práva ve Francii". Časopis pro právní vědu a praxi 3:305-311. Dostupné na: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=827498> [20.4.2022]

⁷⁰ Dědická řízení Francie. Dostupné na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-fr-maximizeMS_EJN-cs.do?member=1 [21.4.2022]

⁷¹ Šejdl, Jan. "Základní charakteristika dědického práva ve Francii". Časopis pro právní vědu a praxi 3:305-311. Dostupné na: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=827498> [20.4.2022]

dědit nebude, jedná se o takzvanou negativní závěť. Pokud zůstavitel odkazuje jedné či více osobám celý svůj majetek (*le legs universel*), jeho poměrnou část (*le legs à titre universel*) nebo jenom určitou věc (*le legs particulier*), jedná se o pozitivní formulaci závěti.

Dále může zůstavitel v závěti určit například podrobnosti pohřbu, či uznat dluh nebo rodičovství.⁷²

2.7.3 Zrušení závěti

Zůstavitel má několik možností, jak závěť zrušit (*révoquer le testament*). Může to udělat výslovně, to znamená pořízením pozdější závěti, ve které výslovně vyjádří, že ruší závěť předchozí. Další možností je zrušení závěti mlčky, což znamená buď pořízením pozdější závěti, ve které zrušení není sice výslovně uvedeno, ale s předchozí závětí si navzájem odporují, nebo také zničení holografní závěti, například roztrháním.⁷³

2.8 Nepominutelný dědic

Zůstavitel je limitován povinným dílem, který náleží nepominutelným dědicům (*le héritier réservataire*). Mezi nepominutelné dědice řadíme potomky zůstavitele a pokud zůstavitel potomky neměl, jeho manžela.⁷⁴

2.9 Dědění ze zákona a zákonné dědické posloupnosti

Může se stát, že zůstavitel o svém majetku nepořídil jedním z bezplatných převodů dědického práva. V tomto případě se využívá zákonné dědické posloupnosti, jež rozděluje pozůstalost mezi jednotlivé členy rodiny zůstavitele. Od roku 2001 existují ve Francii dva nové typy zákonné dědické posloupnosti, které jsou určeny podle osobního statutu zůstavitele. Pokud byl zůstavitel ženatý, dědí pozůstalý manžel s potomky zůstavitele, pokud děti neměl, dědí manžel s rodiči

⁷² Malaurie, Philippe. Les successions, les libéralités. 4e éd. Paris: Defrénois, 2010. Droit civil, s. 268-270. ISBN 978-2-85623-175-3.

⁷³ Ministère de la justice. Établir un testament. Dostupné na: <https://www.justice.fr/fiche/etablir-testament> [21.4.2022]

⁷⁴ European e-justice. Dědická řízení Francie. Dostupné na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-fr-maximizeMS_EJN-cs.do?member=1 [21.4.2022]

zůstavitele, případně manžel sám. Pokud zůstavitel neměl v době své smrti manžela či manželku, dědit se bude na základě zákonných dědických tříd.⁷⁵

Pokud tedy nedědí pozůstalý manžel, jsou podle článku 734 *Code civil* povolány k dědění následující třídy.

2.9.1 První dědická třída

V první dědické třídě dědí rovným dílem podle článku 735 *Code civil* děti zůstavitele nebo jejich potomci bez rozlišení pohlaví a primogenitury, to znamená, že se nerozlišuje, jestli se jedná o potomky prvorozené. Nezáleží dnes už ani na tom, zdali byly narozeny v jiných manželstvích, což je výsledek novelizace z roku 2000. Potomci dětí zůstavitele, tedy jeho vnoučata dědí až tehdy, pokud nedědí jejich rodiče.⁷⁶

2.9.2 Druhá dědická třída

Tuto dědickou třída tvoří takzvaní privilegovaní předci a privilegovaní příbuzní z vedlejší linie, proto se také často nazývá smíšenou třídou. Privilegovanými předky jsou označováni nejbližší předci zůstavitele, to znamená jeho rodiče a privilegovanými příbuznými z vedlejší linie se označují nejbližší příbuzní dané linie, což znamená zůstavitelovi sourozenci nebo jejich potomci.⁷⁷

Pokud zůstavitel neměl žádné potomky, sourozence a jejich potomky, v druhé třídě tedy dědí rovným dílem jeho rodiče. Každý rodič bude dědit jednu čtvrtinu, zbývající polovina se rozdělí mezi sourozence nebo jejich potomky. Pokud již zůstavitel nemá ani rodiče, budou dědit jeho sourozenci nebo jejich potomci. Pokud z rodičů zůstavitele přežije jen jeden z nich, bude dědit čtvrtinu pozůstalosti a zbylé tři čtvrtiny budou rozděleny mezi sourozence nebo případně jejich potomky.⁷⁸

⁷⁵ Malá, Lenka. Základní rámec hmotného dědického práva ve Francii. Dostupné na: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_168-zakladni-ramec-hmotneho-dedickeho-prava-ve-francii [21.4.2022]

⁷⁶ Článek 735 *Code civil*

⁷⁷ Grimaldi, Michel. *Droit civil successions*. 6e éd. Paris: Litec, 2001. Juris classeur. s. 106. ISBN 2- 7111-3352-4

⁷⁸ Malá, Lenka. Základní rámec hmotného dědického práva ve Francii. Dostupné na: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_168-zakladni-ramec-hmotneho-dedickeho-prava-ve-francii [21.4.2022]

2.9.3 Třetí dědická třída

V případě, že nastane situace, kdy nedědí žádný dědic ani z první nebo druhé třídy, dědí v této třetí třídě jiní předci, než jsou zůstavitelovi rodiče a nejedná se tedy o privilegované předky, ale o předky běžné, jimiž jsou prarodiče a praprarodiče zůstavitele. Pokud dědí předci, dědictví rozdělí na dvě poloviny, jednu polovinu pro předky z otcovy větve a na druhou polovinu pro předky z větve matčiny, kdy v každé větvi nejdříve vyloučí předek nejbližší k zůstaviteli. Pokud nastane situace, že neexistují předci jedné větve, dědí poté celou pozůstalost větev druhá.^{79 80}

2.9.4 Čtvrtá dědická třída

Blízkost příbuzenského vztahu je dána počtem generací, přičemž každá generace se nazývá stupněm.⁸¹ Posloupnost stupňů tvoří linii, přičemž posloupnost stupňů mezi osobami pocházejícími od sebe navzájem se nazývá přímá linie a posloupnost mezi osobami, které od sebe nepocházejí, ale mají společného předka, se nazývá linie pobočná. Příbuzní v pobočné linii mohou dědit pouze do šestého stupně. Pokud žádný dědic nedědí, nabývá dědictví stát.⁸²

Pokud tedy neexistuje žádný dědic z předchozích tříd, dojde k dědění mezi příbuznými zůstavitele z vedlejší linie, kteří nejsou jeho sourozenci, ani potomci těchto sourozenců. V praxi se jedná o tety, strýce, bratrance a sestřenice, dědění je možné pouze do již zmíněného šestého stupně, přičemž bratrance a sestřenice představují čtvrtý stupeň.^{83 84}

Pokud ve čtvrté třídě nedědí ani příbuzní šestého příbuzenského stupně, náleží dědictví státu, jedná se o již zmiňovanou odúmrt' (*la succession en*

⁷⁹ Malá, Lenka. Základní rámec hmotného dědického práva ve Francii. Dostupné na: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_168-zakladni-ramec-hmotneho-dedickeho-prava-ve-francii [21.4.2022]

⁸⁰ Články 734, 739, 740, 748 Code civil

⁸¹ Článek 740 Code civil

⁸² Článek 768 Code civil

⁸³ Malá, Lenka. Základní rámec hmotného dědického práva ve Francii. Dostupné na: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_168-zakladni-ramec-hmotneho-dedickeho-prava-ve-francii [21.4.2022]

⁸⁴ Články 734, 739, 740, 748 Code civil

déshérence). Pozůstalost, která je opuštěná a o kterou se nikdo nepřihlásil nebo se o ní nestará, taktéž připadá státu.⁸⁵

2.9.5 Zákonná dědická posloupnost, pokud dědí manžel zůstavitele

Situace je jiná, pokud existuje dědicky způsobilý manžel zůstavitele (*le conjoint successible*), který je nerozvedený. V tomto případě se nedědí podle zmíněných dědických tříd, ale tento manžel buď dědí celou pozůstalost sám, nebo dědí současně s potomky nebo rodiči zemřelého manžela.⁸⁶

Původní úprava dávala pozůstalému manželovi, který dědil společně s dětmi zůstavitele, pouze právo užívací na čtvrtinu pozůstalosti. Od roku 2002 má však pozůstalý manžel v této pozici možnost volby, kdy může buď zdědit jednu čtvrtinu pozůstalosti, nebo získat k pozůstalosti užívací právo. Toto užívací právo však může být uděleno pouze k tomu majetku pozůstalosti, na který se nevztahuje pořízení pro případ smrti a nelze ho zřídit k majetku v povinném dědickém podílu.⁸⁷

Podle článku 759 *Code civil* je možné změnit užívací právo na doživotní rentu na žádost pozůstalého manžela zůstavitele nebo vlastníků. Výši této renty stanoví soud, není však možné získat rentu k bydlení, kde má pozůstalý manžel hlavní bydliště.⁸⁸

V případě, že pozůstalý manžel dědí společně s potomky, kteří jsou společnými dětmi zemřelého a pozůstalého manžela, pozůstalý manžel má možnost výběru ze dvou možností. Může buď získat požívací právo na pozůstalost, nebo zdědit čtvrtinu pozůstalosti. Pokud pozůstalý manžel bude preferovat zdědění čtvrtiny pozůstalosti, musí se ke svému výběru písemně vyjádřit, jestliže tak neučiní ve lhůtě tří měsíců od dotázání dědiců, automaticky se bude považovat za jeho výběr požívací právo. V druhém případě, kdy pozůstalý manžel dědí s jedním nebo více potomky, kteří ale nepocházejí ze společného manželství se zemřelým, právo výběru mezi požívacím

⁸⁵ Malaurie, Philippe. Les successions, les libéralités. 4e éd. Paris: Defrénois, 2010. Droit civil. ISBN 978-2-85623-175-3

⁸⁶ Článek 732 Code civil

⁸⁷ Malá, Lenka. Základní rámec hmotného dědického práva ve Francii. Dostupné na: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_168-zakladni-ramec-hmotneho-dedickeho-prava-ve-francii [21.4.2022]

⁸⁸ Články 757, 759, 761 Code civil

právem a zděděním čtvrtiny pozůstalosti tento manžel nemá a dědí čtvrtinu pozůstalosti.⁸⁹

2.10 Vydědění

Vydědění, jak jsem již zmiňovala v první kapitole, znamená ve svém primárním smyslu připravit dědice o jeho dědictví.

Otázka, kterou se v této části budu zabývat je, zdali je možné ve francouzském dědickém právu vydědit dědice. *Code civil* chrání nepominutelné dědice proti vydědění a člověk, který je rezidentem Francie nemůže své potomky vydědit, což je principem povinného dědického podílu (*réserve héréditaire*). Vydědit nepominutelného dědice tedy ve francouzském právu možné není, pokud se jedná o nepominutelného dědice. Pokud zůstavitel nechce, aby dědila některá z osob, která nepominutelným dědicem není, je to možné provést tak, že tuto osobu určí například v závěti.^{90 91}

Pokud měl zůstavitel trvalé bydliště v cizině, je možné na dědictví aplikovat zákon dané země, pokud není v rozporu s veřejným pořádkem. Soudce může například zakázat dědění, které nerespektuje rovnost mužů a žen, ale zákon země, který připouští možnost vydědění nepominutelných dědiců, není nutně v rozporu s veřejným pořádkem.⁹²

Aby Francouz, který má trvalé bydliště v zahraničí, mohl na svůj majetek uplatnit francouzské právo musí splnit dvě podmínky. Tou první je, že toto své přání o uplatnění francouzského práva musí vyjádřit v platné závěti. Tou druhou je, že v době sepisování závěti nebo v době smrti musí mít francouzské občanství. Takto tedy může například Francouz, pobývajícím v Belgii, aplikovat francouzské právo na jeho pozůstalost.⁹³

⁸⁹ Malá, Lenka. Základní rámec hmotného dědického práva ve Francii. Dostupné na: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_168-zakladni-ramec-hmotneho-dedickeho-prava-ve-francii [21.4.2022]

⁹⁰ Déshéritement. Dostupné na: <https://www.heritage-succession.com/sous-menu-desheritement.html> [25.4.2022]

⁹¹ Peut-on déshériter ses enfants ? Dostupné na: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F606> [25.4.2022]

⁹² Peut-on déshériter ses enfants ? Dostupné na: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F606> [25.4.2022]

⁹³ Tamtéž

2.11 Dluhy

Bezvýhradné přijetí dědictví je možné učinit výslovně anebo mlčky. V článku 784 *Code civil* můžeme najít důvody, které se nemohou považovat za automatické přijetí dědictví. Patří sem například mezitímní správa majetku v pozůstalosti, placení nemocničních nákladů, nákladů na pohřeb a poplatky jako nájemné, splátky hypotéky nebo prozatímní vedení podniku, který patří do pozůstalosti. Možné je prodat zboží, které podléhá rychlé zkáze a tyto peníze uložit u notáře nebo je použít na úhradu dluhů zůstavitele.

Ručení za dluhy zůstavitele může být omezené či neomezené. Za dluhy dědictví právní nástupci ručí neomezeně. Podle článku 739 *Code civil* je k omezenému ručení pouze do výše hodnoty nabytého dědictví nutné, aby bylo vůči soudu *Tribunal de grande instance* učiněno prohlášení o pozůstalostním majetku obsahujícím soupis inventáře pozůstalostí. Toto právo má ale jen dědic, který má právo dědictví odmítnout, to znamená, že se nedopustil jednání, se kterým spojuje zákon nemožnost odmítnutí, jako je například neoprávněné užití nebo skrytí majetku z pozůstalosti. Existuje možnost, že soud může neomezené ručení za dluhy zůstavitele omezit v tom případě, pokud se prokáže, že dědic v době dědění nemohl vědět o zůstavitelových dluzích a zaplacení těchto dluhů by pro něj mohlo mít velmi závažné důsledky.^{94 95}

2.12 Odmítnutí dědictví

Od roku 2007 je také ve Francii možné vytvořit smlouvu, ve které se budoucí dědic předem zřekne svého dědického práva ve prospěch jedné nebo více osob, které mohou, ale nemusí být dědici. Tuto smlouvu je nutné sepsat dvěma notáři.⁹⁶

⁹⁴ Článek 792, 793, 802 *Code civil*

⁹⁵ Malá, Lenka. Základní rámec hmotného dědického práva ve Francii. Dostupné na: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_168-zakladni-ramec-hmotneho-dedickeho-prava-ve-francii [21.4.2022]

⁹⁶ Dědická řízení, Francie. Dostupné na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-fr-maximizeMS_EJN-cs.do?member=1 [25.4.2022]

3 Komparace

V předchozích dvou kapitolách jsem detailněji rozebrala legislativu České republiky a Francie a díky tomu mohu v této kapitole českou i francouzskou právní úpravu dědického práva porovnat a zhodnotit, čím jsou si podobné a čím se naopak liší.

3.1 Historický pohled

Pro obecný rozvoj dědického práva obou právních úprav musíme zajít až do starověkého Řecka a Říma. V Čechách je dědické právo výrazně inspirované rakouským obecným občanským zákoníkem ABGB, který u nás platil až do vydání středního občanského zákoníku v roce 1950. Naproti tomu ve Francii je v tomto ohledu nejzásadnější občanský zákoník *Code civil* z roku 1804, který byl vydán za Napoleonovy vlády

3.2 Právní úpravy a prameny

Dědické právo v České republice a dědické právo ve Francii se z hlediska právního řádu řadí do soukromého práva. V obou právních systémech se jedná o pododvětví občanského práva. Hmotné dědické právo v České republice je upraveno zákonem č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku, procesně právní úpravu můžeme najít v zákoně č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních⁹⁷, zatímco ve Francii je hmotně právní část upravena v *Code civil* a procesně právní část v *Code de procédure*.⁹⁸

Na rozdíl od českého práva, kde je dědictví zaručeno v Listině základních práv a svobod, ve Francii není dědictví zakotveno v ústavním pořádku. Základem úpravy dědického práva je občanský zákoník *Code civil*, v mnoha ohledech v podobě, kterou měl v době svého přijetí již před dvě stě lety.

3.3 Předpoklady dědění

Předpoklady pro dědění jsou v obou právních úpravách stejné a jedná se o smrt zůstavitele, existence pozůstalosti, způsobilého dědice a přijetí dědictví.

⁹⁷ Zákon č. 89/2012 SB., Občanský zákoník a zákon č. 292/2013 Sb., Občanský zákoník

⁹⁸ Définition et branches du droit civil. Dostupné na: <https://www.droit-civil.com/definition-branches-droit-civil/> [25.4.2022]

3.4 Dědické tituly

Co se týká dědických titulů, které představují právní důvody k dědění mezi oběma zeměmi najdeme určité rozdíly. V České republice občanský zákoník uznává tři dědické tituly, kterými jsou dědická smlouva, závěť a dědění ze zákona. Přičemž největší sílu má dědická smlouva, následuje závěť, a nakonec dědění ze zákona. Zákon výslovně dovoluje, aby tyto tituly působily vedle sebe, což dává zůstaviteli větší možnost nakládat se svým majetkem pro případ úmrtí.

Naproti tomu ve Francii musíme vycházet z *Code civil*, konkrétně ze článku 721, který udává, že dědit může dědit podle zákona, pokud zůstavitel neprovedl jiný z bezúplatných převodů majetku, jako je například závěť nebo darování mezi živými, a který nezasahuje do povinného dílu. Největším rozdílem oproti české právní úpravě je, že dědické smlouvy jsou ve Francii zakázány, kromě některých výjimek.

3.5 Dědická smlouva

V české právní úpravě je dědická smlouva nejsilnějším dědickým titulem, a proto zaujímá první místo mezi všemi dědickými tituly. Přístup francouzského práva k dědickým smlouvám (*les pactes sur succession future*) se v porovnání s českým právem výrazně liší. Francouzské dědické právo je totiž založeno na zákazu dědických smluv, v čemž shledávám jeden z nejvýraznějších rozdílů mezi českou a francouzskou právní úpravou. Tento zákaz je jedním z aspektů veřejného dědického pořádku (*l'ordre public successoral*), který omezuje pořizovací volnost zůstavitele. Zůstavitel se tedy nemůže rozhodnout o pořízení svého majetku bez omezení, ale je naopak omezen jednak právem na povinný díl a jednak zákazem dědické smlouvy. Smluvní ustanovení týkající se pozůstalosti, která jsou uzavřena za života zůstavitele, jsou proto zakázána, pokud neexistují zákonné výjimky.⁹⁹ Dědickou smlouvou ve Francii může být například i smlouva, ve které se dědic zříká dědictví, což mě utvrzuje v tom názoru, že dědické smlouvy jsou ve Francii chápány v širším smyslu než v České republice.

3.6 Závěť

Obecně se dá říci, že česká a francouzská právní úprava závětí se velice podobá. V obou případech se jedná o jeden z důvodů dědění, prostřednictvím

⁹⁹ Článek 722, Code civil

kterého zůstavitel odkazuje veškerý majetek nebo jen jeho pouhou část. V České právní úpravě nalezneme tři základní formy závěti, holografickou, která je psána vlastní rukou, alografickou, která je vyhotovována i v jiné písemné formě a za účasti svědků nebo závěť formou notářského zápisu. Navíc existuje takzvaná závěť s úlevami neboli závěť privilegovaná. Naproti tomu ve Francii existují čtyři základní typy závěti. Závěť holografní neboli psanou vlastní rukou, která se shoduje s českou holografickou. Na rozdíl od Občanského zákoníku v *Code civil* závěť alografická, tedy vyhotovená i v jiné písemné formě, již zmíněná není. Místo toho existuje notářsky ověřená závěť neboli autentická, která se vyhotovuje před dvěma svědky a jedním notářem, nebo před dvěma notáři. Další rozdíl ve francouzské právní úpravě oproti té české je takzvaná zapečetěná neboli mystická závěť, která je sepsaná zůstavitelem a za přítomnosti dvou svědků je v zapečetěné obálce předána a uschována notářem. Její tajemnost tkví v tom, že její obsah nezná notář ani zmínění dva svědci, pouze zůstavitel.

Překvapujícím faktem může být, že i Nový občanský zákoník pojednává o podobném typu závěti. Její pojetí se ale od té francouzské liší tím, že zde představuje závěť, která poukazuje na jinou písemnost. Mysticita francouzské mystické závěti tedy spočívá v neznalosti celého obsahu závěti, kdežto v mysticita české mystické závěti tkví v tom, že některé obsahové náležitosti jsou v závěti utajeny a odkazují na jinou písemnost.¹⁰⁰ Dalším rozdílem je také to, že ve Francii existuje navíc závěť mezinárodní, která může být sepsána v libovolném jazyce a předložena notáři a jím uložena.

Shodným prvkem v obou právních úpravách je naopak to, že i ve Francii existují závěti, které je možné vyhotovit během výjimečných okolností jako jsou například války a na izolovaném místě či palubě plavidel a jejichž platnost je časově omezená.

Mimo to obě se také zmiňují o nepominutelném dědici. Ve Francii však patří mezi nepominutelné dědice nejen potomci zůstavitele, ale v tom případě, že zůstavitel děti neměl, také manžel. Naproti tomu v české právní úpravě zahrnujeme do nepominutelných dědiců pouze potomky zůstavitele a případě, že tito potomci nedědí, dědí jejich děti.

¹⁰⁰ Plašil, Filip, *Mystický testament v českém právu z komparativního pohledu*. Dostupné na: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_670-mystický-testament-v-ceskem-pravu-z-komparativního-pohledu [25.4.2022]

Český občanský zákoník také obsahuje možnost vydědění nepominutelného dědice v listině o vydědění, a to například z důvodu, že mu neposkytl potřebnou pomoc v nouzi, neprojevuje o něj zájem nebo také proto, že je natolik zadlužený, že hrozí, že by pro jeho potomky nezachoval povinný díl. Naproti tomu francouzský *Code civil* chrání nepominutelného dědice proti vydědění a vydědit ho není možné.

3.7 Dědění ze zákona

Co se týká dědění ze zákona, obě právní úpravy jsou si velmi podobné. Tento způsob dědění nastává, pokud zůstavitel o svém majetku nepořídil před smrtí a základem obou je takzvaná dědická posloupnost, která určuje, kdo má ze zákona právo dědit po zůstaviteli. Obecně jsou si dědické třídy v obou úpravách podobné. Ve francouzské právní úpravě se však rozdělují typy zákonné dědické posloupnosti podle osobního statutu zůstavitele. Pokud byl zůstavitel ženatý, dědí pozůstalý manžel s dětmi zůstavitele, případně manžel s rodiči zůstavitele nebo jen manžel sám. V opačném případě, kdy není pozůstalý manžel, jsou dědění povolány dědické třídy. Oproti české úpravě je tedy v té francouzské pozici manžela posílena.

3.8 Otázka dluhů

Nová úprava dědického práva v českém Občanském zákoníku s sebou pro dědice přináší odpovědnost za všechny zůstavitelovy dluhy. Jediná možnost, jak se dluhům vyhnout je odmítnout dědictví a nezískat nic. Ve francouzském právu může být ručení za dluhy zůstavitele omezené či neomezené. Pro omezené ručení pouze do výše hodnoty nabytého dědictví je nutné učinit prohlášení o pozůstalostním majetku obsahujícím soupis inventáře pozůstalostí. Neomezené ručení za dluhy může soud omezit v případě, pokud se prokáže, že dědic v době dědění o těchto dluzích vědět nemohl a jejich zaplacení by pro něj znamenalo závažné důsledky.

4 Rozbor příslušné právní terminologie

Tato kapitola se bude věnovat rozboru právní terminologie dědického práva, na kterou jsem v průběhu své práce narazila. Pro některé pojmy lze nalézt v českém právním systému odpovídající české ekvivalenty, u jiných lze najít český překlad ve slovnících nebo vysvětlení. U některých pojmů se také budu snažit dohledat jejich původ pro přiblížení a lepší pochopení významu.

Tyto konkrétní termíny jsem vybrala proto, protože jsou podle mého názoru zásadní pro pochopení dané problematiky a některé z nich se ani v našem právním řádu neobjevují. Ty se pokusím vysvětlit, aby i ti čtenáři, kteří se v této problematice nepohybují a francouzský jazyk neovládají, dokázali pochopit vše potřebné.

Nejdříve se budu soustředit na termíny označující právní subjekty, následně se zaměřím na termíny spojené s dědickými tituly (závěť, dědická smlouva a dědění ze zákona a také odúmrtí), a nakonec na termíny spojené s právy na pozůstalost a právy dědice (odkaz, povinný díl, zřeknutí se dědického práva).

K práci na této kapitole jsem využívala překladové, výkladové i právní slovníky. Nejdříve jsem si vyhledala překlad ve francouzsko-českých slovnících či v terminologické databázi IATE, která se využívá v evropských institucích a dále jsem vyhledávala francouzský výklad termínu v Dictionnaire juridique de Serge Braudo a Dictionnaire La langue française, který jsem přeložila do češtiny a porovnála s českou úpravou práva.

Na konci této kapitoly také vytvořím glosář s danými termíny a jejich českými překlady.

4.1 Subjekty dědického práva

Ascendants

Terminologická databáze IATE nabízí pro slovo *ascendant* překlad předek. Výkladový slovník *La langue français* nabízí vysvětlení, že se jedná osobu, která je předkem jiné osoby, pokud tato osoba pochází z jejího rodu, a to na všech stupních následnictví, zahrnuje tedy otce, matku, jejich rodiče, prarodiče a ostatní prapředky.¹⁰¹ Také jazykové slovníky nabízejí jasně překlad „předek.“ Z toho mohu odvodit, že správným ekvivalentem termínu *ascendant* je v českém dědickém právu termín **předci**.

Ascendants privilégiés

Tímto pojmem se označují ty osoby, které představují nejbližší předky zůstavitele, to znamená jeho otce a matku. Tento pojem se objevuje ve druhé dědické třídě zákonné posloupnosti, protože v této třídě dědí rodiče zůstavitele.¹⁰² V českém občanském zákoníku se s podobným pojmem nesetkáme. Francouzsko-český slovník nabízí pro termín *privilégié* překlady „privilegovaný, přednostní či výsadní.“ Pokud vezmu v úvahu vysvětlení, že se jedná o nejbližší předky zůstavitele, kteří mají ve zmíněné dědické třídě přednost před ostatními předky, navrhovala bych proto český překlad **přednostní předci**.

Collatéraux

Dle výkladového slovníku *La langue français* tento pojem označuje ty osoby, které mají společný původ, které ale nejsou v přímé linii. Řadíme sem bratry, sestry, strýce a tety a jejich potomky, bratrance a sestřenice.¹⁰³ V češtině se s něčím podobným setkáme v Novém občanském zákoníku v zákoně číslo 89/2012 Sb., který příbuzné z vedlejší linie definuje jako osoby mající společného předka, které ale přitom nepocházejí jedna od druhé.¹⁰⁴ Termín *collatéral* ve francouzsko-českém

¹⁰¹ La langue française, Ascendant. Dostupné na: <https://www.dictionnaire-juridique.com/definition/ascendant.php> [26.4.2022]

¹⁰² Grimaldi, Michel. Droit civil successions. 6e éd. Paris: Litec, 2001. Juris classeur. ISBN 2- 7111-3352-4

¹⁰³ La langue française, Collatéraux. Dostupné na: <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/collateraux> [26.4.2022]

¹⁰⁴ Občanský zákoník (nový) | Zákon č. 89/2012 Sb. – Příbuzenství. Dostupné na: <https://www.mesec.cz/zakony/obcansky-zakonik-2014/f4581406/> [27.4.2022]

slovníku značí „postranní, vedlejší, pobočný“, z čehož usuzuji, že českým překladem by mohl být termín **příbuzní v pobočné linii**.

Conjoints

Podle výkladových slovníků tento pojem představuje dvě sezdané osoby. Z právního hlediska je manžel/ka jen ta osoba, která uzavřela manželství s jinou fyzickou osobou. V běžném jazyce se však dnes lidé, kteří žijí v partnerském vztahu, označují také tímto pojmem „*conjoints*“, což může být v určitých případech zavádějící.¹⁰⁵ Samotné slovo můžeme odvodit od latinského *jungere*, tedy slovesa *joindre*¹⁰⁶, což znamená spojit a tomuto termínu tedy odpovídá v českém jazyce termín **manželé**.

Conjoint successible

Tento francouzský pojem označuje podle článku 732 *Code civil* nerozvedeného pozůstalého manžela, který buď dědí celou pozůstalost sám nebo společně s potomky nebo rodiči zůstavitele.

Přídavné jméno *successible* zde podle výkladového slovníku Larousse označuje skutečnost, že má daný člověk nárok na pozůstalost, je tedy dědicky způsobilý.¹⁰⁷ Tento termín se v české právní úpravě nepoužívá, a proto bych navrhovala jako český překlad ekvivalent **dědicky způsobilý manžel**.

Descendants

Francouzsko-české slovníky překládají tento termín jako potomek. Dle výkladového slovníku se tímto slovem v češtině označuje posloupnost osob od téhož předka. Jedná se tedy o osoby, které od někoho pocházejí, například děti, vnuci a další osoby v dalších stupních. Tvoří tzv. přímou sestupnou linii, která se ve francouzštině nazývá *la ligne directe descendante*. Etymologicky slovo pochází z francouzského slovesa *descendre*, tedy „sestoupit, pocházet“ a je tedy protikladem

¹⁰⁵ Quelle est la définition de conjoint ? Dostupné na: <https://partiels-droit.com/conjoint-definition/> [26.4.2022]

¹⁰⁶ La langue française, Conjoindre. Dostupné na: <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/conjoindre#1> [26.4.2022]

¹⁰⁷ Larousse. Successible. Dostupné na: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/successible/75160> [26.4.2022]

ke slovu *ascendants*, které je zmíněno výše.¹⁰⁸ Tento termín tedy odpovídá v českém právu termínu **potomci**.

Héritier

Ve francouzsko-českém slovníku najdeme pro termín *héritier* význam dědic. Dle právního slovníku znamená slovo dědic v širším slova smyslu jakoukoli osobu, která má právo na pozůstalost. V technickém smyslu je tento výraz vyhrazen osobám, které jsou podle zákona č. 2006-728 ze dne 23. června 2006 v případě neexistence pozůstalého manžela uvedeny v článku 734 *Code civil*, a to z důvodu, že jejich nárok je založen na příbuzenském vztahu.¹⁰⁹ Samotné slovo *héritier* pochází z latinského slova *hereditarius*, což znamená osoba, které se týká dědictví.¹¹⁰ Navrhovala bych tedy pro tento termín použít český překlad **dědic**.

Héritier réservataire

Podle francouzsko-českého slovníku tento termín znamená „nepominutelný dědic“. V *Code civil* najdeme tento termín, který označuje osobu, která má nárok na určitý podíl z pozůstalosti, a kterou nelze z dědictví vyloučit. Tomu tedy přesně odpovídá český ekvivalent **nepominutelný dědic**. Nesmíme zapomenout však a to, že v češtině lze za nepominutelné dědice považovat jen děti zůstavitele nebo jejich potomky. Ve francouzštině mezi tyto dědice řadíme zůstavitelovy potomky a pokud zůstavitel žádné neměl, jeho manžela.¹¹¹

Légataire

Podle francouzsko-českého slovníku nese tento pojem význam „dědic“. Stejně tak jako v české právní úpravě, tak i ve francouzské by se mohly zaměnit pojmy dědic a odkazovník. Odkazovníci však obdrží konkrétní odkaz, to znamená věc nebo

¹⁰⁸ La langue française, Descendant. Dostupné na:

<https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/descendant#0> [26.4.2022]

¹⁰⁹ Braudo, Serge, Dictionnaire du droit privé. Héritage, héritier. Dostupné na: <https://www.dictionnaire-juridique.com/definition/heritage-heritier.php> [25.4.2022]

¹¹⁰ La langue française. Héritier. Dostupné na:

<https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/heritier> [25.4.2022]

¹¹¹ La langue française, Réservataire. Dostupné na:

<https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/reservataire#0> [26.4.2022]

peněžní částku, a nenesou žádnou odpovědnost za pozůstalost. Dědicové odkazovníkům vydávají dědictví.¹¹²

Etymologicky toto slovo pochází ze termínu *de laisser*, tedy k zanechání. Původně se toto slovo psalo *lais*. Později bylo toto slovo spojeno s latinským *legatum* se stejným významem a podle toho se změnil i jeho pravopis. Stejným vývojem prošel i samotný význam, který je nyní spojen se slovesem *leguer*, tedy odkázat.¹¹³ Jak právní vysvětlení, tak i etymologické mě tedy vede k úvaze, že *légataire* je termín označující v češtině **odkazovníka**.

Testateur

Ve francouzsko-českém slovníku najdeme překlad tohoto termínu jako „pořizovatel závěti, testátor, zůstavitel“ a ve slovníku Dictionnaire de l'Académie française najdeme doslovné vysvětlení, že se jedná o osobu, která pořizuje závěť.¹¹⁴ Jako doslovný překlad by tedy bylo možné užít termín pořizovatel závěti, ale v Novém občanském zákoníku se užívá termín **zůstavitel**.

4.2 Termíny spojené s dědickými tituly

Dévolution légale

Ve francouzsko-českém slovníku nalezneme pro slovo *dévolution* překlad „převod“ a pro slovo *légale* „zákonný, legální“. Tento termín podle výkladových slovníků znamená, že v případě neexistence závěti rozhoduje o rozdělení pozůstalosti zákon, který se řídí pravidly zákonné dědické posloupnosti, to znamená podle dědických tříd.¹¹⁵ Tento pojem je tedy ekvivalentem pro českou **zákonnou dědickou posloupnost**, jen s tím rozdílem, že v české právní úpravě nastává,

¹¹² Dictionary. Quelle est la différence entre un légataire et un héritier ? Dostupné na: <https://dictionary.tn/quelle-est-la-difference-entre-un-legataire-et-un-heritier/> [26.4.2022]

¹¹³ La langue française. Legs. Dostupné na: <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/legs> [26.4.2022]

¹¹⁴ La langue française, Disposante. Dostupné na: <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/disposante#0> [26.4.2022]

¹¹⁵ Giovanini, Lucile. Dévolution légale dite « ab intestat ». Dostupné na: <https://gestiondepatrimoine.com/famille/transmission-du-patrimoine/devolution-legale-ab-intestat.html> [27.4.2022]

pokud nedojde k dědění podle závěti, či dědické smlouvy. Poslední zmíněná se však ve francouzské právní úpravě neobjevuje.

Pactes sur succession future

Dle francouzsko-českého slovníku znamená slovo *pacte* „smlouva či ujednání“, slovo *succession* znamená „dědictví, pozůstalost, dědění či nástupnictví“. Jedná se o smlouvu o budoucí dědické posloupnosti, kterou se rozumí jakékoli ujednání, jehož účelem je přisoudit soukromoprávní nárok na celou nebo část pozůstalosti, a to i se souhlasem osoby, jejíž pozůstalosti se týká.¹¹⁶ Z toho lze odvodit, že ekvivalentem k tomuto termínu je termín **dědická smlouva**. Jak už jsem ale zmiňovala výše, ve Francii je přístup k dědickým smlouvám odlišný, protože francouzské právo dědické smlouvy zakazuje, zůstavitel má tak omezenou pořizovací volnost, jednak tímto zákazem a za druhé právem na povinný díl.

Testament

Tento pojem se překládá ve francouzsko-českém slovníku jako „závěť, poslední vůle, testament“ a podle etymologického a výkladového slovníku *La langue française* je to písemné prohlášení o posledním přání dané osoby.¹¹⁷ Jedná se tedy o písemný dokument, v němž osoba rozhodne, jak bude po její smrti rozdělen její majetek. Poslední vůle může být vyjádřena buď v ověřeném dokumentu, nebo v soukromé listině.¹¹⁸ Samotné slovo testament pochází z latinského testamentu, které je odvozeno od slovesa *témoigner* nebo *attester*, což do češtiny můžeme přeložit jako vydat svědectví, dosvědčit nebo dokázat.¹¹⁹ Ekvivalentem pro tento termín je tedy termín **závěť**, který v českém občanském zákoníku nalezneme v § 1494.

Testament authentique

Francouzsko-český slovník pro pojem *authentique* nabízí například překlady „autentický, úředně ověřený, pravý“. Jedná se o závěť, která je sepsaná před

¹¹⁶ Dalloz. Pacte sur succession future. Dostupné na: <https://www.dalloz.fr/documentation/Document?id=DZ%2FOASIS%2F000698> [27.4.2022]

¹¹⁷ La langue française, Testamet. Dostupné na: <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/testament#1> [26.4.2022]

¹¹⁸ Braudo, Serge, Dictionnaire du droit privé, Testament. Dostupné na: <https://www.dictionnaire-juridique.com/definition/testament.php> [26.4.2022]

¹¹⁹ La langue française, Testamet. Dostupné na: <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/testament#1> [26.4.2022]

notářem a dvěma svědky nebo před dvěma notáři, nutně z různých notářských úřadů. Označuje se jako veřejná listina proto, protože pochází přímo od notáře, tedy veřejného činitele ve státní správě.¹²⁰ Jako ekvivalent se nabízí dvě varianty, první variantou je závěť ve formě veřejné listiny, druhou variantou je závěť formou notářského zápisu. Pokud se podíváme do českého občanského zákoníku, vyskytuje se častěji termín **závěť ve formě veřejné listiny**.

Testament mystique

Přídavné jméno *mystique* ve francouzsko-českém slovníku značí „mystický, tajný, záhadný“. Jedná se o závěť, která je sepsaná v největší tajnosti, její název je odvozen od tajemného aspektu, kterým je zahalena. Zůstavitel zašle notáři tuto závěť uzavřenou a zapečetěnou. Proto je teoreticky jediný, kdo ví, co je v něm napsáno.¹²¹ Etymologicky slovo *mystique* odvodíme od latinského slova *mysticus*, což značí tajemství či záhadu.¹²² V českém občanském zákoníku se přímo s pojmem mystický či tajemný nesetkáme, nicméně existuje v něm ale podobná závěť s rozdílem, že jisté obsahové náležitosti jsou v této závěti utajeny a odkazují na jinou písemnost. Pro účely této práce jsem využila překlad **závěť mystická**.

Testament olographe

Termín olographe nelze ve francouzsko-českých jazykových slovnících dohledat. Musela jsem využít tedy výkladových slovníků, kde tento pojem označuje další formu závěti, která je celá napsána rukou zůstavitele, jím podepsána a datována.¹²³ Etymologicky pochází slovo *olographe* z latinského slova *holographus*, kdy předponu *holo-* můžeme přeložit slovem *entier*, tedy celý a *graphe* jako psaný.¹²⁴ V českém občanském zákoníku nalezneme k tomuto termínu ekvivalent **závěť psaná vlastní rukou**.

¹²⁰ Testamento. Testament authentique. Dostupné na: <https://testamento.fr/fr/guides/types-de-testaments/testament-authentique> [26.4.2022]

¹²¹ Testamento, Testament mystique. Dostupné na: <https://testamento.fr/fr/guides/types-de-testaments/testament-mystique> [26.4.2022]

¹²² La langue française, Mystique. Dostupné na: <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/mystique> [26.4.2022]

¹²³ Braudo, Serge, Dictionnaire du droit privé, Olographe. Dostupné na: <https://www.dictionnaire-juridique.com/definition/olographe.php> [26.4.2022]

¹²⁴ La langue française, Olographe. Dostupné na: <https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/olographe#1> [26.4.2022]

Révocation du testament

Dle francouzsko-českého slovníku znamená termín *révocation* „odvolání, zrušení“ a podle výkladové slovníku *Larousse* označuje ve francouzštině akt, kterým se autor právního úkonu rozhodne jej zrušit nebo odvolat.¹²⁵ Termín *testament*, tedy závěť jsem již zmínila výše. Podle článků 1035 a 1036 *Code civil* lze závěť zcela nebo zčásti zrušit¹²⁶, což označuje tento termín, ke kterému navrhuji překlad **zrušení závěti**, který se objevuje i v českém občanském zákoníku v § 1575.

Succession en déshérence

Dle francouzsko-českého slovníku a slovníku IATE se slovo *déshérence* překládá jako „odúmrtí“. Pokud si rozebereme etymologicky slovo *déshérence*, předpona *dés-* znamená ve francouzštině *sans*, tedy bez a latinské podstatné jméno *heres* znamená dědic. Podle výkladových francouzských slovníků znamená neexistenci dědiců pro převzetí pozůstalosti, která pak následně připadne státu.¹²⁷ To přesně odpovídá české právní úpravě, kde se pro dědictví, u kterého nebylo možné dohledat dědice, a které přešlo do vlastnictví státu, užívá termín **odúmrtí**.

4.3 Termíny spojené s právy na pozůstalost a právy dědice

Héritage

Podle slovníku IATE tento pojem označuje v češtině „dědictví“ a dle francouzského právního slovníku se tímto slovem v dnešním jazyce nejčastěji označuje majetek tvořený právy, movitým a/nebo nemovitým majetkem, jakož i právními úkony s tím souvisejícími, k jejichž převzetí jsou po smrti určité osoby povoláni její právní nástupci.¹²⁸ Podle českého občanského zákoníku se dědictvím rozumí ta část pozůstalosti, která skutečně přejde na zůstavitelovy dědice. Přičemž pozůstalostí se rozumí veškeré jmění, které zůstavitel zanechal v okamžiku své

¹²⁵ Larousse. Révocation. Dostupné na:

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/r%C3%A9vocation/69154> [26.4.2022]

¹²⁶ Michel, Frédéric, La révocation du testament. Dostupné na: <https://www.fairfield-avocat.fr/la-revocation-du-testament/> [26.4.2022]

¹²⁷ La langue française, Déshérence. Dostupné na:

<https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/deshérence> [27.4.2022]

¹²⁸ Braudo, Serge, Dictionnaire du droit privé. Héritage, héritier. Dostupné na: <https://www.dictionnaire-juridique.com/definition/heritage-heritier.php> [25.4.2022]

smrti, čímž se rozumí nejen majetek, ale i dluhy zůstavitele.¹²⁹ Z tohoto vysvětlení bych se přikláběla pro tento termín použít české označení **pozůstalost**.

Legs

Ve francouzsko-českém slovníku nalezneme pro tento termín překlad „odkaz“. Dle *Dictionnaire du droit privé* toto slovo označuje bezúplatné dědictví udělené na základě závěti. Odkaz je obecně výjimkou ze zákonných pravidel dědění pozůstalosti. Cílem zůstavitele je buď přidělit celou pozůstalost nebo její část osobě, která na ni za normálních okolností neměla nárok, nebo přidělit jednomu ze zákonných dědiců podíl ve výši přesahující podíl na dědictví, který mu zákon vyhrazuje.¹³⁰ I podle této definice, která se shoduje s definicí odkazu v českém dědickém právu, můžeme pro termín *legs* užívat označení **odkaz**.

Réserve héréditaire

Podle slovníku IATE tento pojem označuje **povinný díl**¹³¹, což podle právního slovníku značí část dědictví, která je vyčleněná ze zákona pro určité dědice. Těmito dědici jsou konkrétně děti zůstavitele a v případě jejich neexistence je to pozůstalý manžel.¹³² České právní úprava se od této liší, jelikož těmito dědici se rozumí pouze děti zůstavitele nebo jejich potomci.

Succession

I tento pojem podle slovníku IATE může znamenat „dědictví, dědění, pozůstalost“. Právní slovník vysvětluje tento termín jako označení pro veškerý majetek, práva a podíly, které patřily zůstaviteli ke dni jeho smrti a jejichž jednotlivé části připadají osobám povolaným k dědění.¹³³

Tento pojem *succession* a pojem *héritage* by mohly být z hlediska užití trochu matoucí, nicméně podle referenčního slovníku Dictionary oba dva pojmy označují

¹²⁹ Notářská komora. Projednání pozůstalosti. Dostupné na: <https://www.nkcr.cz/sluzby/dedicke-pravo/projednani-pozustalosti> [25.4.2022]

¹³⁰ Braudo, Serge, Dictionnaire du droit privé, Définition de Legs. Dostupné na: <https://www.dictionnaire-juridique.com/definition/legs.php> [26.4.2022]

¹³¹ IATE European Union terminology. Réserve héréditaire. Dostupné na: <https://iate.europa.eu/search/result/1650958286331/1> [27.4.2022]

¹³² Braudo, Serge, Dictionnaire du droit privé, Définition de Réserve héréditaire. Dostupné na: <https://www.dictionnaire-juridique.com/definition/reserve-hereditaire.php> [27.4.2022]

¹³³ Braudo, Serge, Dictionnaire du droit privé. Succession. Dostupné na: <https://www.dictionnaire-juridique.com/definition/succession.php> [25.4.2022]

převod majetku po smrti dané osoby.¹³⁴ Ottův slovník naučný uvádí, že dědictví je ve vlastním slova smyslu bezprostřední přistoupení k veškerému majetku zůstavitele, tj. aktivům a pasivům, těmi osobami, které jsou k tomu povolány vůlí zůstavitele nebo zákonem vzhledem k určitým okolnostem.¹³⁵ Proto bych pro tento termín užíla překlad **dědictví**.

¹³⁴ Dictionary. Quelle Différence Entre Héritage Et Succession ? Dostupné na: <https://dictionary.tn/quelle-difference-entre-heritage-et-succession/> [25.4.2022]

¹³⁵ Ottův slovník naučný, Dědictví. Sedmý díl. Praha : J. Otto, 1893. s. 141. Dostupné na: <https://archive.org/details/ottvslovnknauni11ottogoog/page/140/mode/2up?view=theater> [28.4.2022]

4.4 Glosář

A

Ascendant, m.

Předek

- privilégie

Přednostní předek

C

Collatéraux, m., pl.

Příbuzní v pobočné linii

Conjoint, m.

Manžel

- successible

Dědicky způsobilý manžel

D

Descendant, m.

Potomci

Dévolution légale, f.

Zákonná dědická posloupnost

H

Héritage, m.

Pozůstalost

Héritier, m.

Dědic

- réservataire

Nepominutelný dědic

L

Légataire, m.	Odkazovník
Legs, m.	Odkaz
P	
Pacte sur succession future, m.	Dědická smlouva
R	
Réserve héréditaire, f.	Povinný díl
Révocation du testament, f.	Zrušení závěti
S	
Succession, f.	Dědictví
- en déshérence	Odúmrt'
T	
Testament, m.	Závěť
- authentique	Závěť ve formě veřejné listiny
- mystique	Mystická závěť
- olographe	Závěť psaná vlastní rukou
Testateur, m.	Zůstavitel

Závěr

V této bakalářské práci jsem se zaměřila na základní problematiku dědického práva a porovnávala jsem jeho právní úpravy v České republice a ve Francii. Za cíl této práce jsem si dala nejen jednotlivé právní úpravy vysvětlit a rozebrat, ale následně také postavit vedle sebe a porovnat jejich konkrétní prvky.

Také proto v této práci využívám tři hlavní metody, popisnou, komparativní a jazykovou. V první kapitole jsem rozebrala právní úpravu dědického práva v České republice a v jednotlivých podkapitolách jsem se soustředila na její specifika, předpoklady dědění a také například na jednotlivé dědické tituly, které jsem řadila a rozebrala podle jejich právní síly. Ve druhé kapitole následoval rozbor francouzské právní úpravy dědického práva, ve kterém jsem se snažila zachovat stejné pořadí rozebíraných témat, aby bylo pro čtenáře snazší se v práci orientovat.

Na začátku obou kapitol jsem stručně vysvětlila historii každé právní úpravy, protože jsem předpokládala, že i tento historický aspekt by mohl vytvářet základní odlišnosti a vést k určitým rozdílům, které se přenesly do dnešní doby, což se mi nakonec potvrdilo.

Ve třetí kapitole práce následuje komparativní analýza, kde jsem postavila vedle sebe jednotlivé aspekty obou právních úprav a následně je shrnula a porovnávala jejich rozdíly. Podle vytvořené analýzy se dědické právo v české a francouzské právní úpravě nijak razantně neliší, a i přes některé výjimky v něm existuje mnoho společných rysů. Potvrdila se moje domněnka, že česká právní úprava je modernější, a naopak francouzská starší a propracovanější, ale v základech si jsou obě dvě podobné. Rozdíl, který mě překvapil je, že ve francouzské právní úpravě jsou dědické smlouvy zakázány, kdežto u nás se jedná o nejsilnější dědický titul. Co se týká srovnání právních úprav, česká právní úprava mi oproti té francouzské přijde jednodušší k porozumění z pohledu přehlednosti. Vyznat se ve francouzském *Code civil* je pro mě výrazně složitější a místy trochu matoucí.

Poslední kapitolu této práce tvoří jazyková analýza, ve které jsem podrobněji rozebírala konkrétní právní terminologii, na kterou jsem ve francouzské právní úpravě narazila a která mi přišla zásadní, a následně jsem k ní přiřadila české překlady nebo ekvivalenty. Konkrétně se jednalo o právní subjekty, termíny spojené s dědickými tituly, a nakonec termíny spojené s právy na pozůstalost a právy dědice.

Ve většině případů se mi díky francouzským právním a výkladovým slovníkům podařilo dohledat vysvětlení a následný význam slova, v některých případech už ale bylo těžší najít přesný právní význam tak, jak se běžně užívá v českém jazyce, pokud se vůbec používá. V těchto případech jsem pak vycházela z francouzského vysvětlení ve francouzské legislativě a právních slovnících a přiřadila k nim český ekvivalent z české právní úpravy nebo pokud neexistoval, navrhla jsem překlad sama podle daného francouzského vysvětlení. V několika případech jsem také narazila na odlišné francouzské termíny, které v překladu do češtiny nesou jeden a ten samý význam a bylo velice těžké dohledat, jaké jsou mezi nimi rozdíly, pokud vůbec existují. V těchto případech jsem pak musela provést důkladnou rešerši a detailně porovnávat jednotlivé relevantní zdroje a výsledky. Za dobré rozhodnutí považuji to, že jsem se rozhodla začít tuto práci českou právní úpravou, protože je opravdu zásadní nejdříve důkladně porozumět této problematice v rodném jazyce. Bez toho by v těch případech, kdy slovníky nenabízejí přesné ekvivalenty, bylo opravdu komplikované určité termíny správně přeložit a pochopit.

Existuje samozřejmě mnoho dalších aspektů dědického práva, které by mohly být rozebrány nebo které bych mohla rozebrat podrobněji, příkladem by mohlo být detailnější rozebrání francouzské dědické posloupnosti s manželem nebo bez něj či výjimky v podobě dovolených dědických smluv, ale z časových důvodů a rozsáhlosti této problematiky není možné v této práci obsáhnout vše. I proto by mohla práce být základem pro podrobnější analýzu určitých aspektů pro někoho, kdo se této problematice chce také věnovat.

Résumé

Dans ce mémoire, je me suis concentrée sur les aspects fondamentaux du droit de succession et j'ai comparé ses règles juridiques en République tchèque et en France. L'objectif de ce mémoire n'était pas seulement d'expliquer et d'analyser les différentes réglementations juridiques, mais aussi de juxtaposer et de comparer leurs éléments spécifiques.

C'est pourquoi j'utilise trois méthodes principales dans ce mémoire, descriptive, comparative et linguistique. Dans le premier chapitre, j'ai analysé la réglementation juridique du droit de succession en République tchèque et dans les différents sous-chapitres, je me suis concentrée sur ses spécificités, l'ouverture des successions et aussi, par exemple, sur les différents titres de succession, que j'ai classés et analysés en fonction de leur force juridique. Le deuxième chapitre est consacré à l'analyse du droit français de succession, dans lequel j'ai essayé de garder le même ordre des sujets abordés afin de faciliter la navigation du lecteur dans ce travail. Au début des deux chapitres, j'ai brièvement expliqué l'histoire de chaque législation, car je supposais que cet aspect historique créerait également des différences fondamentales et conduirait à certaines différences qui se sont perpétuées jusqu'à nos jours, ce qui s'est finalement avéré vrai.

Dans le troisième chapitre de ce mémoire, une analyse comparative suit, où je juxtapose les aspects individuels des deux systèmes juridiques, puis résume et compare leurs différences. Selon l'analyse, le droit de succession dans les législations tchèque et française ne présente pas de différences marquées, et malgré quelques exceptions, il existe de nombreux points communs. Mon hypothèse selon laquelle la législation tchèque est plus moderne et la législation française plus ancienne et plus développée s'est confirmée, mais les deux sont similaires dans leurs fondements. La différence qui m'a surpris est que dans la législation française les pactes sur succession future sont interdits, alors que dans la nôtre c'est le titre successoral le plus fort.

En ce qui concerne la comparaison des réglementations juridiques, je trouve la législation tchèque plus facile à comprendre en termes de clarté que la législation française. Je trouve le Code civil considérablement plus compliqué et parfois un peu confus.

Le dernier chapitre de ce mémoire consiste en une analyse linguistique dans laquelle j'ai analysé plus en détail la terminologie juridique spécifique que j'ai rencontrée dans le droit français et qui m'a paru essentielle, puis je l'ai mise en correspondance avec des traductions ou des équivalents tchèques. Il s'agit notamment des sujets de droit, des termes associés aux titres de succession, et enfin des termes associés aux droits de succession et aux droits des héritiers.

Dans la plupart des cas, grâce aux dictionnaires juridiques et explicatifs français, j'ai pu trouver l'explication et le sens du mot, mais dans certains cas, il a été plus difficile de trouver le sens juridique exact tel qu'il est couramment utilisé dans la langue tchèque, s'il existe. Dans ces cas, je me suis alors appuyée sur les explications françaises de la législation française et des dictionnaires juridiques et je les ai fait correspondre avec l'équivalent tchèque de la législation tchèque ou, s'il n'en existe pas, j'ai proposé moi-même une traduction selon l'explication française.

Dans quelques cas, j'ai également rencontré des termes français différents qui ont la même signification lorsqu'ils sont traduits en tchèque, et il était très difficile de trouver les différences entre eux, si elles existent. Dans ces cas, j'ai dû effectuer une recherche approfondie et une comparaison détaillée des différentes sources et résultats pertinents. Je considère que c'est une bonne décision d'avoir décidé de commencer ce travail avec la législation tchèque, parce qu'il est vraiment essentiel de comprendre d'abord la question en profondeur dans la langue maternelle. Sans cela, dans les cas où les dictionnaires ne proposent pas d'équivalents exacts, il serait vraiment compliqué de traduire et de comprendre correctement certains termes.

Il existe bien entendu de nombreux autres aspects du droit de succession qui pourraient être abordés ou que je pourrais développer, par exemple une analyse plus détaillée de la succession française avec ou sans conjoint ou les exceptions sous forme de pactes sur succession future autorisés, mais pour des raisons de temps et d'ampleur du sujet, il n'est pas possible de tout couvrir dans ce travail. Par conséquent, ce mémoire pourrait également servir de base à une analyse plus détaillée de certains aspects pour quelqu'un qui souhaite également approfondir cette problématique.

Seznam použité literatury

České právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/>

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/>

Listina základních práv a svobod, ústavní zákon č. 2/1993 Sb., podle usnesení předsednictva ČNR. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/>

Francouzské právní předpisy

Code civil. Dostupný na: <https://www.legifrance.gouv.fr/>

Monografie

GRIMALDI, Michel. Droit civil successions. 6e éd. Paris: Lites, 2001. Juris classeur. ISBN 2-7111-3352-4.

GRIMALDI, Michel. Droit des successions. 7e éd. Paris: LexisNexis, 2017. Manuel. ISBN 978-2-7110-0562-8.

MALAURIE, Philippe. Les successions, les libéralités. 4e éd. Paris: Defrénois, 2010. Droit civil. ISBN 978-2-85623-175-3.

SCHELLE, Karel; TAUCHEN, Jaromír. Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů. Ostrava: Key Publishing, 2012. ISBN 9788074181467

WELLECH, Eliška. Vyznejte se v dědickém řízení – Vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku, Brno: BizBooks, 2014. ISBN: 978-80-265-0218-0

Použité internetové zdroje

Dadák Michal, Napoleonova kodifikace práva a Code civil. Dostupné na: <http://www.lawportal.cz/napoleonova-kodifikace-prava-a-code-civil/> [20.4.2022]

Dalloz. Pacte sur succession future. Dostupné na: <https://www.dalloz.fr/documentation/Document?id=DZ%2FOASIS%2F000698> [27.4.2022]

Dědická řízení Francie. Dostupné na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-fr-maximizeMS_EJN-cs.do?member=1 [21.4.2022]

Définition et branches du droit civil. Dostupné na: <https://www.droit-civil.com/definition-branches-droit-civil/> [25.4.2022]

Déshéritement. Dostupné na: <https://www.heritage-succession.com/sous-menu-desheritement.html> [25.4.2022]

European e-justice. Dědická řízení Francie. Dostupné na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-fr-maximizeMS_EJN-cs.do?member=1 [21.4.2022]

Gealfow, A. , John, Hanzl, David. Dědické právo. Dostupné na: https://wiki.iurium.cz/w/D%C4%9Bdick%C3%A9_pr%C3%A1vo [20.3.2022]

Generální konzulát České republiky v New Yorku. Dědictví v České republice. Dostupné na: https://www.mzv.cz/consulate.newyork/cz/konzularni_a_vizove_informace/dedictvi/index.html [20.4.2022]

Giovanini, Lucile. Dévolution légale dite « ab intestat ». Dostupné na: <https://gestiondepatrioine.com/famille/transmission-du-patrimoine/devolution-legale-ab-intestat.html> [27.4.2022]

Hlavní zásady dědického práva podle NOZ. Dostupné na:

<http://clovekvpravu.cz/obcansky-zakonik-obcanske-pravo-hmotne-od-112014-1064/dedicke-pravo-1208/zasady-predpoklady-a-dusledky-dedeni-1209> [25.4.2022]

JUDr. Petra Jánošíková, Ph.D., JUDr. Vilém Knoll, Ph.D., JUDr. Marek Starý, Ph.D., Napoleonská éra a kodifikace, 2005. Fakulta právnická, Západočeská univerzita v Plzni. Dostupné na:

https://www.academia.edu/1494487/Napoleonská_éra_a_kodifikace [20.4.2022]

Legis. Nový občanský zákoník – 1. Dostupné na: <https://www.legis.cz/Clanky/Novy-obcansky-zakonik-2014-1> [20.4.2022]

Malá, Lenka, Základní rámec hmotného dědického práva ve Francii. Dostupné na https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_168-zakladni-ramec-hmotneho-dedickeho-prava-ve-francii [20.4.2022]

Michel, Frédéric, La révocation du testament. Dostupné na: <https://www.fairfield-avocat.fr/la-revocation-du-testament/> [26.4.2022]

Ministère de la justice. Établir un testament. Dostupné na: <https://www.justice.fr/fiche/etablir-testament> [21.4.2022]

Napoleonova kodifikace práva a Code civil, Michal Dadák, 2014. Dostupné na: <http://www.lawportal.cz/napoleonova-kodifikace-prava-a-code-civil/> [20.4.2022]

Notářská komora. Dostupné na: <https://www.nkcr.cz/> [25.4.2022]

Nový občanský zákoník. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/> [21.4.2022]

Občanský zákoník (nový) | Zákon č. 89/2012 Sb. – Příbuzenství. Dostupné na: <https://www.mesec.cz/zakony/obcansky-zakonik-2014/f4581406/> [27.4.2022]

Peut-on déshériter ses enfants ? Dostupné na: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F606> [25.4.2022]

Plašil, Filip, Mystický testament v českém právu z komparativního pohledu. Dostupné na: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_670-mystický-testament-v-ceskem-pravu-z-komparativniho-pohledu [25.4.2022]

Quelle est la définition de conjoint ? Dostupné na: <https://partiels-droit.com/conjoint-definition/> [26.4.2022]

Šejdl, Jan. "Základní charakteristika dědického práva ve Francii". Časopis pro právní vědu a praxi 3:305-311. Dostupné na: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=827498> [20.4.2022]

Testamento. Dostupné na: <https://testamento.fr/fr/accueil> [20.4.2022]

Slovníky

BRAUDO, Serge, Dictionnaire du droit privé. Dostupné na: <https://www.dictionnaire-juridique.com/definition/legs.php>

DICTIONARY. Dostupné na: <https://dictionary.tn/quelle-est-la-difference-entre-un-legataire-et-un-heritier/>

IATE European Union terminology. Dostupné na: <https://iate.europa.eu/search/result/1650958286331/1>

LA LANGUE FRANÇAISE. Dostupné na: <https://www.dictionnaire-juridique.com/definition/ascendant.php>

LAROUSSE.

Dostupné na: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/r%C3%A9vocation/69154>

LINGEA. Dostupné na: <https://slovníky.lingea.cz/>

OTTŮV SLOVNÍK NAUČNÝ. Sedmý díl. Praha: J. Otto, 1893. Dostupné na:
<https://archive.org/details/ottvslovnknauni11ottogoog/page/140/mode/2up?view=theater>

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. Dostupné na: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/partikularizmus-partikularismus>